

a "őretoi" erdély helyőrség

IRODALMI-KULTURÁLIS LAP

"
kaszanyéllal
keszeghalász
nem lehetsz már,
Panasztelész
"

2021. február • IV. évfolyam, 2. (32.) szám

• megjelenik négyhetente

2, 4, 6, 7

A farsang itt nem marad el!
Humoreszkek, paródiák,
bicskanyitogató tárca

11

Sárosi Csaba
gyilkos karikatúrái

14

A délszlávok
Csaba királyfija

A Brassói Lapok, Háromszék,
Krónika, Nyugati Jelen,
Székely Hírmondó
és Székelyhon melléklete

farsang

Lemhényi farsangtemetés

Ki a borát meg nem issza,
Ahonnan jött, oda bújjon vissza!
Adjon Isten egészséget,
A legényeknek feleséget!
Adjon Isten bort, búzát,
S hozzá még töltelékes káposztát!
Egy nagy zsíros malacot,
Víg farsangi napokat!
Gyertyavéget, kenyeret
S petrezselyemgyökeret,
Húslevest csihányzsákkal,
Pálinkát egy csizmaszárral,
Kocsidörgést salátával,
Báránybögést kakastejjel,
Rigófüttyöt kecsketejjel.
Farsangot temetünk,
Mert meghalt szegényke,
De fel fog majd támadni
A jövő esztendőre...

(Pozsony Ferenc gyűjtése, 1993)

Lapszámunkat Ferencz Zoltán grafikus, képzőművész alkotásaival illusztráljuk

Én

látószög

Sántha Attila

A FARSANG ELMARAD

Rájöttem, egy ideje – a világhírűvagy kitorése óta mindenképp – a nyuszi és sapkája elve szerint működik a világ. Megszólalni régen nem érdemes, szöknek torkodnak a véredek, ha nem azért, akkor ezért. Vagy fordítva: szöknek az emberek a véreb torkának. Egyre hisztikusabbak vagyunk, már amikor sikerül kirángatni magunkat a roskadásból.

Este bent ülünk, mivel orvosi megfontolásból kijárási tilalmat rendeltek el. Éjszaka ugyanis

hajlamosak vagyunk arra, hogy felrúgjuk a szabályokat, jön az érvelés. Márpedig ilyen időkben a szabályokat be kell tartani, ébernek kell lenni, elvtársak, az ellenség nem pihen.

Pedig olyan ez, mintha a szelet akarnád egy nagy szélfogó üvegbe befogni, s aztán a dugót is beletenni. Kár, hogy akik vezetnek, nem tudják azt, amit az irodalomtudósok igen: hogy általában a karnevál és speciálisan az irodalom, a művészet karneváli

ágának értelme az, hogy levelezze az emberben és a társadalomban felgyűlő feszültségeket, behozza életünkbe az irracionális, amelyre azért van szükségünk, hogy élni tudjunk egy agyonszabályozott világban.

Mert nem tiszta ész, ráció kell nekünk, mint egyesek tartják, hanem egyensúly. És ezt csak a karnevál és művészete nyújthatja nekünk, amely nem űzi ki az árnyakat az élők közösségéből, hanem bejárást biztosít „az éj-

szakai és a föld alatti világ lakóihoz, beavatja az élöket e világ titkos sugallataiba és befolyásaiba, és a beavatottakat megtisztultakként újból a nappal világában zajló élet törvényeinek adja vissza” (Szilárd Léna).

Értem én, hogy ilyen időkben a rend és a törvényesség betartására mindenfajta devianciát ki kell iktatni, ám a közösség tudatalattijába való lemerülés már nagyon hiányzik. Kellene a farsang, amelyen a papot is kineveted, az

esküvő, amelyről másnap délben szállítanak el egy talicskával, a rockkoncert, amelyen magadon kívül vagy, a futballmeccs, amelyen együtt énekelsz és kiabálsz ezekkel és ezekkel.

Nyolc óra munka és nyolc óra pihenés után nyolc óra szórakozás következik, hogy Nagy Ferót idézzem. Ha ez nincs meg, csonkul az élet, egyoldalúvá válik. S közben démonokká válnak a karnevál neveléses kis ördögöcskéi...

BÖLÖNI DOMOKOS BÖNGÉSZŐJÉBŐL

Ki a hibás?

Tábori Kornélnak, a jeles újságírónak és az Uránia-színház házi szerzőjének a fia igen eleven ember. Nyolcéves a lurkó, és az apja azon kapta rajta, hogy a gyerek Rákosszentmihályon, ahol a szülei nyaraltak, rablóbandát szervezett. A játszópajtásaival alakította a titkos szövetkezetet, amely nagy föld alatti barlangot ásott magának.

Mikor a rablóbandát leleplezték, megtalálták ezt a barlangot is a szülők, és itt ráakadtak mindazokra a tárgyakra, amelyek a nyár folyamán a háztartásokból eltűntek. Kerti szék, vasaló, kinyújtott nyers rétestésztának összeszáradt fele, harapófogó, tejesüveg – mindenféle házi kincs volt itt összehalmozva.

Tábori persze elővette a fiát, és elhatározta, hogy megbünteti. Szigorúan vallatóra fogta:

– Ki szervezte ezt az egész bandát?
– Én.
– Hogy jutott ilyen gazemberség az eszedbe?

– Az Én Újságomból. Te írtál oda egy ifjúsági regényt, aminek *Zigomár II.* volt a címe.

Az apa zavarba jött. Csakugyan írt egy regényt a gyerekeknek, amelyben ilyen apró kalandorok ártatlan szövetkezetéről volt szó. Kissé csendesebben folytatta:

– Most nem félsz, hogy elnadrágollak?
– De apám, hiszen a regényed végén a szülők megbocsátanak!

Az apa nem tudott felelni. A kis Tábori nádpálca nélkül menekült.

Kész művésznő

Kész Rózsának, a Vígszínház kedves tagjának a csinos kislánya, Vesztróczy Annie a fejébe vette, hogy mindenáron

színésznő lesz. Az anyja nem bírta vele, és végre is elvitte a tizenöt éves fruskát a Színészakadémia felvételi vizsgájára. De bizony, mi túrés-tagadás: a vizsga nem sikerült. Az Akadémián az idén különben is nagyon szigorúak a feltételek, egy napon például harminc jelentkező közül kettőt vettek fel.

A kis Annie-t nem vették fel. A mamája bizonyos titkos diadallal vitte haza, a póru jár művésznő pedig bánatosan baktatott mellette. Egy kirakat mellett azonban megállította az anyját.

– Mama, ha már nem lehetek színésznő, legalább vegyél nekem egy új babát...

Lea imádkozik

Beregi Oszkár valamiért megharagudott a leányára, a kis Leára. Zord apai szigorral kimondta a szentenciát:

– Amiért nem jól viseltesz magadat, többet nem mész színházba.

Azzal a kellő haragot mutatva kiment a szobából. Tíz perc múlva visszament. És mit látott: Lea ott térdelt egy szentkép előtt, és buzgón imádkozott.

– Mit csinálsz? – kérdezte meglepetten.
– Kérem az Istent – felelte Lea –, hogy gyógyítsa meg elhatározásodat.

Szakértő

Rátkay Mártonnak a napokban azt mondta egy kis görl:

– Képzeld, Marci bácsi, rémes álmom volt az éjszaka. Azt álmodtam, hogy az állat, amelynek a bundáját viselem, megtámadott.

Rátkay szakértő szemmel végigmustrálta a kérdéses bundát.

– De fiacskám, csak nem fog megjedni néhány nyúltól?

Lányos apa

Apa: No, kislányok, tehát voltunk az Operában, hogy legyen otthon mit elmesélni... És most szépen elmegyünk egy jó kis éjszakai lokálba...

A lányok: ... hogy legyen otthon mit elhallgatni...

Zseni

– Papa, mi az a fináczeni?

– Olyan ember, aki majdnem megkeres annyit, mint amennyit a felesége költ.

Az átöröklés csodája

Gózon Gyula a Hunnia filmgyárban játszik Vadnay László kis bohózatában.

Egyszer csak egy tizenhat-tizenhét éves fiatal ember keresi.

– Kezit csókolom, Gyula bácsi! – mondja a fiú.

– Ki ez a gyerek? – kérdi Vadnay a színészt.

– Nem ismered? A sógoromnak, Berky Jóskának a fia. Én neveltem a fiút egyéves korától.

És magyarázólag hozzát teszi:

– Nézd meg jól! A szeme egészen az apjájé. A szája egészen az anyjájé. És a nadrágja egészen az enyéem.

A Színházi Élet 1915-ös, 1916-os és 1932-es számaiból

Luther tételei, 1

paródia

Farkas Wellmann Endre

Hentescsók

Végül pedig a disznó lesz örök
olykor tort ülnek felette
vágyaiban is ártatlan lélek ő
nem gondol soha szerelemre

a város halott, álmodik tovább
eszmét növeszt az üszökből az este
magukba ölelnek a szuburbiák
s eltűnik mind, ki kegyeid kereste

s a provinciákban, ott a messziségben
te és az állat, s körül a magány
tiéd marad a vályú hallgatása
s minden más eszme csak
és nem más mint talány

disznóvá lesz a lélek, disznóvá lesz a lelked
a bélsár is ma már egy színvonal
és jelzett szint benne a szívserelmed
de örökkévaló a vérvonal

betagozódna és majd évről évre
ez az áldozat felmutatható
ez itt a vér

ez itt a hús

ez itt a lélek.

– karnális kegy a reprodukció

a disznó jegyében áll a bál:
a disznó jegyében minden egyszerűbb,
ahol a lélek magára rátalál.

Ez itten Róma volt. Ez itt a halál.

Gál János

Húsboltos smaci

Aztán rájössz, egy állandó van
az örök elem, a csécsi szalonna
melyből minden lassan árad,
még egy civilizációt is bevonna
és téged is átsző e zsírszövet
mint megannyi ideák sejtjei
messze a pörccs perifériák felé
tart, eszméjében nem is sejtheti
hogy szövődése körül csak közös magány
Az üstben abálódott Róma
sertés fejjel magára gondol
kérdi, mi a fenéről szól ez a vers
talán éppen ettől a ponttól
de nem figyelsz, csak milyen rossz, hogy úgy volt
akkor szertefoszlott a lelked, a húsbolt
és nem mondhattad többé
kérnék

egy kiló

csécsi szalonnát.

– radikálisan értelmetlen konfesszió.

a szalonna a létező metafizika

a tetején revelált paprika

ahol a lélek magára rátalál.

Ennyi volt Róma. Egy kiló tíz deka, maradhat?

HIÉNÁK (A KERESZTÚRI VÁMPÍR CÍMŰ KÖTETBŐL)

Kertész Dávid

A hiéna dögevő. Tudniillik az oroszlanok, párducok, meg a franc tudja, milyen nagymacs-kák nem esznek meg mindent a zsákmányból. Ilyenkor jönnek a hiénák, megesszik a zebra seggét, az elefánt ormányát, meg azt, ami még marad.

Közülünk sem lehet mindenki alfa. Abból kell gazdálkodni, ami számunkra megmarad. Mi vagyunk az internet dögevői. Pontosabban én. Pár hónapja határozottam el, hogy én leszek a hiénák falkavezére.

Első lépés: telepítettem a Tindert. Soha nem bíztam a netes társkeresőkben, most sem az volt a célom, hogy becsajozzak. Nem, uram, a célom a bosszú volt.

Második lépés: megkerestem a legátlagosabb, mégis jóképű férfi-modellt, akit a Google képkeresője feldobott. Persze nem az első oldalról, igyekeztem minél kevésbé átlátszó lenni. Leszedtem az összes képet a srácról, meg még egyet-kettőt más modellekről, akik hasonlítottak rá. A képekből pedig összeállítottam egy profi – de látszólag természetesen amatőr – Tinder-profilt.

Eddig győzelem. A bemutatkozó szövegem és az érdeklődési köröm természetesen pusztán olyan dolgokból állt, amiket egy belvárosi alfahím elmondana magáról. Sport, autók, egy-két videójáték – persze a címük mellett emojik, hogy lássák, nem veszem komolyan az ilyesmit –, aztán belevágtam.

Harmadik lépés, első fázis. Minden csajt, akit ismerősnek ajánlott az oldal, azonnal bejelöltem. Persze nem írtam senkinek, az a fazon, akinek ilyen a profilja, nem kezdeményez, csak várja, hogy a legyek rázsongjanak. Vissza is jelöltek, Mr. Átlagospasasanetről vonzóbb volt, mint terveztem. Az

első üzenet még aznap délután jött. Szép arcú, húszas kiscsaj, aki csak nyaktól felfelé tett fel fotókat, ebből tudtam, hogy da-gadt. Sebjaj, kezdésnek megfelel. A harmadik üzenetben már bele is ment a randiba. Délelőtt várt a Kicsi Írnel – Mr. Átlagospasasanetről este nem ér rá, kondizni jár –, fél órával előtte ott voltam. Öt percet várt, amikor először rám írt, merre vagyok – a szomszéd asztalnál, persze ezt nem tudhatta –, azonnal válaszoltam: dugóban, pocsek a forgalom, de igyekszem, ahogy tudok, ne haragudjon... bla... bla... Rendeljen bármit, hamarosan ott vagyok, és kárpótolom. Nem hittem a fülemnek, amikor a lány berendelt egy pohár vizkit a két latte mellé. Lehajtott, újabb üzenet Mr. Átlagospasasanetrőlnek: merre jársz már? Két perc, most fordultam be, csak nincs parkolóhely a környéken. Széparcúhúszashusi újabb vizkit rendel, a latték kezdenek kihűlni. Pia lehajt, újabb üzenet, de arra már nem válaszoltam, kifizettem a kávé, és indultam, távozóban még megálltam a lány asztalánál:

– Szia, vársz valakit?

– Nem téged – válaszolta.

Hát jó, te akartad.

Széparcúhúszashusira még visszatérek, gondoltam, de ideje tovább szűkíteni a genderszakadékot. Lám, szép bizonyíték, mégsem csak a nők rázhatnak le minket.

Másnap a munkahelyemről válaszoltam a következőnek. Egyedülálló anyuka. Este a McDonald'snál. Aznap végtelenített Starcraft-maraton tartottam. A nő folyamatosan üzengetett, az elején még visszaírtam, kértem, hogy rendeljen nekem valamit, mindjárt ott vagyok. Aztán kikapcsoltam a

Messengert, bezavart a játékba. Másnap néztem vissza az üzeneteit: fizessen ki neki egy Big Macet és a bébisintért. Még mit nem! Le is tiltottam.

Újabb üzenet – vidéki lány, de felutazna hozzám. Oké, megadtam a Meki címét. Másnap rám írt, hogy jó poén, elnézést kértem, mondtam, hogy elírtam, közben újabb chatelés Széparcúhúszashusival, elnézést kértem, simán ment minden, megbeszél-tünk egy újabb randit, nem volt hajlandó kimozdulni, de nincsenek otthon a szülei, nézzek be hozzá. Oksa, megadtam a címét Vidéki lánynak, az utcáról végignéztem, milyen is, amikor szar kerül a palacsintába.

Eljött az ideje az igazi nagy dobásnak. Csináltam egy újabb profilt, ezúttal kicsit átlátszóbb, sokkal jóképűbb, és kevesebb kép. Ennek ellenére bejött. Tíz csaj, köztük Egyedülállóanyuka – akit kíváncsiságból jelöltem be másodszor is, szegény gyerek közben legózhat egyedül –, egy este, egy helyszín, egy asztal. Közben odamentem anyámmal vacsorázni. Már csak azért is, mert jó fiú vagyok, no meg szerettem volna élesben látni az egészséget, és ki gyanakodna a jófiúra, aki vacsorázni viszi az anyját. Sorban érkeznek, egyre dühösebbek. Megmutatják egymásnak az üzeneteimet, szinte felrobbannak. Egyedülállóanyuka fut be utoljára. Ráírok, hal-lom a sikoltást:

– A szemét képes volt rám írni! – Mit mond a köcsög?

Kis híján elájul, amikor elolvassa az üzenetet: Jövök egy Big Mackel. Kezdem úgy érezni magam, mint egy képregény főgonosza. Megállíthatatlan voltam. Legyőzhetetlen. A társkereső oldalak réme. Mr. Átlagospasasanetrőlnek hamarosan

OkCupid-, Facebook- és Instagram-profilja is volt. Még egy meleg társkeresőre is regisztráltam, szívjanak a buzik is. Ez utóbbihoz az egyik kollégám Facebook-profilját használtam fel, nyitva hagyta az irodában, és sosem kedveltem. Egyik este, amikor különösen felhúzott, megbeszéltem a nevében egy randit az irodánk elé. Azóta mindenki azt hiszi a cégnél, hogy homokos.

A legnagyobb élmény mégis az igazi ribancok szívatása volt. Azoké, akik elhitték, hogy egy

aki a leginkább hasonlított Mr. Átlagospasasanetrőlre, és megbeszéltem vele a randit a csaj által megadott címre és helyre. Szerencsémre a hely szabadtéri volt, így a szemközti kocsmából végignézhettem az egészséget.

Az utolsó szabad asztalhoz ültem, rendeltem egy sört, és vártam. Az én buzim meg is érkezett, fél órával a megbeszél-t időpont előtt, semmi gond, reméljük, kitartó lesz.

– Bocs, leülhetek?

A lány, aki az asztalomhoz lé-

Kiállítás, 4

vagány alfahím, egy valódi csődör várja őket, aztán ott maradtak egy kifizetetlen számlával vagy mozijeggyel.

A mai nap is egy ilyet néztem ki. Bombacsaj, igazi tíz-per-tíz, de a vártnál sokkal könnyebben bedőlt, ő adta meg a címet, szóval ezzel nem tudtam mit kezdeni, de eszembe jutott egy sokkal jobb megoldás: fogtam a csaj képeit, és felmentem vele a melegtárskeresőre, mint travi mutatkoztam be, aki szereti, ha a külseje ellenére férfiként viselkednek vele, mert egy igazi bika az ágyban. A jelölések közül kikerestem azt a buzit,

pett, az átlagos nő fogalmának megtestesítője volt. Alacsony, szőke, szemüveges, cuki mosoly-lal és malacarcival.

– Persze – válaszoltam, zavart egy picit.

– Akarsz valami vicceset hallani? – kérdezte.

– Jah, igen, miért ne.

– A szemközti kocsmába mindjárt belép egy pasas, aki még nem tudja, de most lesz randija egy homokos sráccal.

Majdnem félrezenyeltem a sörömet.

– Bombacsaj, igazi tíz-per-tíz? – kérdeztem.

– Mr. Átlagospasasanetről?

AMIKOR A VÁMPÍR ÚJ KÖNTÖSBE BÚJIK

Apokaliptikus világképek, sci-fi-elemek, gótikus hangulatú írások, groteszk humor keveredik a huszonegy éves kárpátaljai Kertész Dávid első kötetében. A szerző merészen nyúl elcsépeletnek tűnő témákhoz, legnagyobb érdeme az, hogy sikerül ezeket teljesen új köntösbe bújtatnia.

A keresztúri vámpír címet viselő kötet három ciklusból áll, ezek címei önmagukban beszédesebbek: *Esküszöm, megtörtént; Ez nem velünk történik; Azt hiszem, meg fog történni*. Kis túlzással azt lehet mondani, ebben a fajta szerkezetben aki mesél, az kedélyesen üldögél egy meghitt kocsmá asztalánál, előtte egy pohár jóféle borral, hálás hallgatósággal.

Kertész mindjárt az első novellával könyökig rántja olvasóját a sűrűjébe, a *Sírrabló* egy olyan gótikus felhangú történet, kemény csattanóval, amelynek elolvasásakor az olvasó azt sem

tudja, sírjon-e vagy röhögjön. Hogy a sor jól folytatódjon, a *Rozsdás patkó* novella csak fokozza az előző hatását, a vadnyugaton játszódó történetben, mondhatni, az élet és a halál párbaja zajlik, melyben (hm...) a fény győzedelmeskedik. Az ezt követő, groteszk humorú *Máli néni újratemetve* írás a kötet egyik csúcspontja, bemutat valamiféle közép-európai valóságot, melyet voltaképpen csak azok értenek és értékelnek, akik itt élnek. Apokaliptikus, a brutalitás és a morbiditás határait súroló világba vezet az *Egy ellopott mondat* novella, mely egy kihalt

faluban játszódik. Következik a *Kilencszer kilenc*, a kötet talán legjobb írása, melyben a szerző az önmagunk másként való kezelésének gondolatával játszik el, mintegy kívülről tekint önmagá-

ra, valamiféle mágikus szürrealizmus keretében.

Kiemelést érdemel a címadó *A keresztúri vámpír* novella is, amelynek főszereplője vámpírnak hiszi magát, csak éppen ezt senki nem veszi komolyan. Precízen van felépítve a *Hiénák*, amely egyfajta beszélgetés is a virtuális társkeresés világában legyekedő egyéneknek. A *felkelő nap háza* az ópiumszívók Londonjába vezeti olvasóját, ahol megkeseredett, életunt lord keres kielégülést. Az *emberiség mindenek felett* már a jövőben történik, ahol földönkívüliek támadják meg bolygónkat – ebben a miliőben mutat rá a szerző a kegyetlenség és a vallás összefüggéseire. A kötetzáró *Üdvöz légy, digitális Krisztus!* már a mesterséges intelligencia és az újratemetés gondolatával foglalkozik.

Miklóssi Szabó István

Kertész Dávid sokoldalú, felkészült szerző, olvasottsága az egyik legnagyobb (és legszebb) erénye. Írásainak ereje abból származik, hogy nem a saját köldökét nézi, mint a mai irodalomban oly sokan, hanem szórakoztatni, meghökkeníteni, sőt teremteni akar. Pattogó, lecsupaszított mondatainak, egyelőre a saját hangjukat kereső világainak hangulataiból ki lehet következtetni, hogy a jövőben lesz még dolgunk ezzel a szerzővel. Érzésem szerint valahol a jelenlegi és a klasszikus világ peremén fogja megtalálni azt a hangot, amely csakis rá lesz jellemző.

Kertész Dávid: *A keresztúri vámpír*. *Előretolt Helyőrség Íróakadémia, Budapest, 2020*

színház

AKI NEM CSAK A PÓDIUMRÓL HIRDETI AZ IGÉT

Zorkóczy Zenóbia

– beszélgetés Fincziski Andrea színművésznővel –

„A munka kitölti az életünk nagy részét, ezért nagyon fontos, hogy örömmel leljük benne” – vallja Fincziski Andrea színművésznő. A gyermekeket az iskolában arra tanítja, hogy merjék vállalni gondolataikat, fedezzék fel önmagukban a képességeket, és keressék meg a saját útjukat. Nőként pedig az önismereti körben mutat utat másoknak azzal, hogy bátor, tetterre kész és végtelenül kreatív.

– Pár éve Svájcban posztoltgattál. Milyen okból voltatok ott huzamosabb ideig?

– Csanád fiam tizedikes korában úgy gondolta, hogy szeretne egy évet külföldön tanulni, és mi ebben teljes mértékben támogattuk őt. Finnországot választotta. Elkezdte szervezni a tanulmányi útját, de hamar nyilvánvalóvá vált, hogy ez egy költséges utazás lesz. Az apukája akkor már évek óta Svájcban dolgozott, s mivel úgy éreztem, ennek a tanulmányi útnak az anyagi terheiből én is szeretném kivenni a részem, úgy döntöttem, hogy magam is kipróbálom a migráns szerepét. Abban az időben épp nekem is bajom volt magammal, kicsit ki voltam égve, és volt egy csomó megválaszolatlan kérdésem magammal kapcsolatban. Úgy éreztem, hogy na, most ez egy lehetőség, hogy rendbe szedjem magam, és hogy egy kicsit egyébbel is foglalkozzam, mint a színházzal.

– Rugalmas szülők, nyitott emberek vagytok. Milyen munkát találtatok?

– Szobalány lettem abban a szállodában, ahol a volt férjem pincérkedett. Meg kell mondanom, hogy életem egyik legjobb döntése volt ez a szerepváltás, mert végre nem kellett semmi mást csinálnom, csak dolgozzak. Mivel csak fizikai értelemben voltam leterhelve, és szellemileg nem, volt időm helyrepackolni sok mindent magamban. Így a lelki válságomtól, ami az utam előtt eluralkodott rajtam, meg tudtam végre szabadulni.

– Az udvarhelyi színház könnyen elengedett? Nem volt gond a visszatérés?

– Az igazgatónk, Nagy Pál nyitott ember, aki rugalmasan kezeli az útkereséseinket. A többi kollégát is mindig támogatja, ha külső munkájuk adódik, filmezés vagy más produkcióban alkalmi szerep. Amint megértette, hogy mennyire fontos nekem ez az út a fejlődésem szempontjából, elengedett. Fontos ez a bizalmi háttér.

– A szerepeidet hogyan közelítet meg, hogyan építet fel?

– Én inkább belülről kifele építkező vagyok. Sokat rágódok például azon, hogy a szereplőnek milyen élete van, hol tart most, mik a lélektani rugói, hogyan beszél, hogyan jár, milyen típusú ember: kifele áradó vagy introvertált. Milyen dinamikájú: lobbanékony, vagy inkább csendes? Így alakul ki nálam a szerep, lépésről lépésre megteremttem a képzeletemben.

– Színházi munkád mellett nagyon sok mindennel foglalkozol...

– Amikor Udvarhelyre szerződtem, már akkor elkezdtem tanítani a művészeti iskolában, majd a református kollégiumban. Diákszínjátszó-csoportot is vezettem, és tanítottam drámapedagógiát kicsiknek. Kemény időszak volt, mert minden reggel óráim voltak, ahonnan rohantam a színházba, majd a két próba között és este a szereptanulás mellett készültem az órákra is. Rádiókat tanítok

Kovács Levente felvétele

be Udvarhelyen, Keresztúron és Marosvásárhelyen.

– No meg írsz a Nőilegbe.

– Igen. Ez onnan indult, hogy évek óta tagja vagyok egy női önismereti csoportnak, amelyben asszisztensként veszek részt. A Nőileg újságírói ezt tudták, és azt is, hogy nekem az önismeret a vesszőparipám. Nyilván ezen a vonalon szerepelek a lapban. Számomra nagyon fontos, hogy meg tudjam tartani az egyensúlyom, a harmóniát és a kontrollt önmagam felett. Részt veszek a székelyudvarhelyi Legendárius munkájában is, hol narrálok, hol tündér vagyok. Két éve újra tanítok a művészeti iskolában, színpadi mozgást a canto szakosoknak. Ez nagyon hasznos, mert a magyar énekesek legnagyobb gondja, hogy nem tudnak mozogni a színpadon.

– Mit gondolsz arról, amit a régi színésztanárok beleverték a diákjaikba, hogy mutassanak példát abban, milyen egy igazi nő vagy egy igazi férfi?

– Ez fontos szerintem is. Nagy felelősség, ha egy kisvárosban színész vagy. Nem engedem meg magamnak például a tartás nélküli, közönséges viselkedést, vagy hogy vitákba szálljak. Nem vagyok elkötelezve egyik pártnak sem. Nálunk azt tapasztalom, hogy a nők nagyon hamar, a negyvenes, ötvenes éveik után bezárulnak, kevésbé merik megélni önmagukat. Szeretném, ha ezeket a nőket megerősíteném abban, hogy idősebb korban is van élet, lehetnek álmaink, amelyeket követünk, lehet szépen öltözködni, sportolni és lelkiismeretfurdalás nélkül élvezni az életet.

FINCZISKI ANDREA 1971-ben született Nagyváradon. 1995-ben végzett a marosvásárhelyi Színművészeti Egyetem Szentgyörgyi István tagozatán, majd ugyanabban az évben a temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színházhoz szerződött. 1998-ban Merő Béla, a Tomcsa Sándor Színház alapítójának hívására szerződött Székelyudvarhelyre mint alapító tag. Azóta választott városában az emlékezetes színházi alakításai mellett fontos társadalmi szerepeket is játszik, mindenütt ott van, ahol értéket lehet teremteni. Díjai: Udvarhelyszék Kultúrájáért Díj, EMKE Poór Lili-díja.

paródia

Orbán János Dénes

Holnap vonul az ezred, hahó!

Galambbal még egyet röpiünk
az oráni bordély fölött,
este egy kávéházban ültünk,
én szavaltam, ő köpködött,
és ordítottunk, verekedtünk,
és hangoztattuk szerfölött,
hogy mi vagyunk a helyőrség
a piszkos ezredek mögött.

Azt kérded, miért tettük?! Tahó!
Holnap vonul az ezred,
végre vonul az ezred,
hahó!

Hason csúsza könnyeken,
röhögéstől térden állva
eltemettük az ezredet
– titokban dicséretre várva.

Ilyés Krisztinka

Galambbal az ezred előtt

A galambba még egyet fújtunk,
ott vergődik a bordély fölött.
Este egy kávéházba gyűltünk,
mi tömtük, ő nyögött.
Ordítottak ránk, hogy búzlunk,
takarodjunk ki galambostól,
holnap indul már az ezred,
s kinek kell ide ez a sok galambfos?!

Azt kérded, miért tettük? Tahó!
Holnap vonul az ezred,
végre vonul az ezred,
hahó!

Nincs kislány a láthatáron,
s mi hason csúsza a fekálián,
megszokásból, térden állva
– titokban újra belenyúlunk a galambba.

SZEMBEJÖN A VILÁG

Bálint Tamás

– beszélgetés Ferencz Zoltán képzőművésszel, grafikkussal –

Ferencz Zoltán eredetileg programozónak készült, de a gyergyószárhegyi művésztelep szellemisége nem engedte eltávolodni a szülőföldjétől és a képzőművészettől. Grafikáit újraértelmezett vallásos témák, ősiség és modern találkozása jellemzi.

– *Ha jól tudom, ön programozó is lehetett volna, de valahogy mégis a képzőművészetnél kötött ki... Milyen hatások érték tanulmányai alatt?*

– Már kiskorom óta folyton rajzoltam, szüleim mosolyogva emlegették, hogy folyton át-másoltam a tankönyvben lévő rajzokat a füzetbe, a tanulás rovására. A programozás viszont a családból jött, édesapám mérnökember lévén megszerettette a matematikát, így hamar közel kerültem az első számítógépekre írható Basic programokhoz. Már én is meg voltam róla győződve, hogy informatikus leszek, de 13 évesen Czibalmos Attila barátom bevezetett a rajzolás alapjaiba, majd a szárhegyi művésztelepen bemutatott Márton Árpai bácsinak. Attól kezdve minden nap kijártam rajzolni, festeni, és minden délben be kellett vinnem az elkészült képeket, amit ebéd előtt megnéztek. Az a rengeteg pozitív visszajelzés, amit akkor kaptam, s hogy a sok idős mester által mélyebb betekintést nyerhettem egy másik világba, győzött meg arról, hogy nekem a képzőművészettel kell foglalkoznom. A csíkszeredai művészeti iskolába iratkoztam be, és bár Árpai bácsi nem volt közvetlen tanárom, folyamatosan jártam hozzá is korrektúrára. Akárcsak Siklody Ferihez, aki végig figyelemmel követte először a középiskolai, majd az egyetem alatti fejlődésemet. Mellettük és édesanyám, valamint tanító bácsim mellett még meg kell említenem Portik Sándor, később Balázs Jóska, Gaál András, Zsigmond Márton és Bara Barnabás nevét is, akiktől mind nagyon sokat tanultam szakmailag.

Egyetemi éveim alatt a sorom úgy hozta, hogy kezdeti lázadásaink után új vezetőnár, Adriana Lucaciú vette át a csoportunkat, és a kortárs képzőművészet valamennyi ágát kipróbálhattam, gyakorolhattam. Ettől a pillanattól kezdtem el imádni az egyetemet, és ezek a kezdeti tapasztalatok nagyon sokat segítenek mai napig.

– *Hogyan került a Gyergyószárhegyi Kulturális és Művészeti Központ élére?*

Egyetem után a környékbeli iskolákban tanítottam, és ezzel párhuzamosan restauráltam egészen 2014-ig, amikor változás következett be az alkotóközpont életében és ezáltal az enyémben is. Nagy, de megfelelő kihívásnak éreztem, hogy megpályázzam a művészeti vezetői állást. Akkor már épp húsz éve volt, hogy

rendszeresen látogattam a művésztelepet, ismertem nemcsak a klasszikusokat, hanem a Korkép művésztelep által nagyon sok kortárs képzőművészt is.

– *A szárhegyi művésztelep vezetése mennyire köti le az alkotóerejét? Hogyan férnek meg az adminisztrációs terhek a kreatív energiákkal?*

– Összetett kérdés, sok képzőművésszel találkozom munkám során, talán már kétszázötvennél is többet hívtam meg Szárhegyre, ami természetesen segít bekerülni egy körforgásba, de csak felszínesen. Ugyanis akkor működnek a művésztelepeink, amikor mindenhol máshol a világon, így szinte sehová nem tudok eljutni. Viszont amikor Szárhegyen vannak a művészek, akkor van lehetőség megvitatni, átbeszélni szinte mindent, ami egy kortárs képzőművészt érdekelhet. Akkor olyan, mintha én lennék a gondtalan művész, aki részt vehet egy művésztelepen. Persze ilyenkor úgy kell szerveznem a dolgaimat, hogy ezeket az állapotokat meg tudjam élni, és ne folyton az adminisztrációs teendőim ragadjanak el vagy foglaljanak le szellemileg. Ehhez kellene megértő családtagok is, akik ismernek és segítenek.

A műtermem az autóban van

– *Milyen technikákkal dolgozik, miből inspirálódik?*

– A technikákkal úgy vagyok, hogy szinte semmi időm nem jut dolgozni. Ez elsőre meglepőnek tűnhet, mert grafikusként ismernek a legtöbben, de nagyon sok impulzus ér naponta – még soha nem foglalkoztam ilyen sokat és ilyen intenzíven művészettörténettel, műkritikával vagy művészet-szociológiával –, ami mind kívált belőlem egy-egy gondolatot. Viszont egy grafika elkészítéséhez nagyon sok idő kell. És megfelelő körülmények, műterem – amiket éppen meg tudnék teremteni –, csak sokszor nincs időm arra, hogy műteremben dolgozzak. Persze ebbe belejátszik a házunk építése is, ami a maradék szabadidőmet vette és veszi el. Nyilván nem bánom: mosolyogva csak azt tudom mondani, hogy az utóbbi időben a műtermem az autóban van. Nagyon sokat utazom, bőven van időm gondolkodni. Így át tudom rágni magamban azokat a konceptuális munkákat, amelyek az utóbbi időben foglalkoztatnak. Sőt, az utazás alatt rengeteg inspiráló dolog jön szembe. Gyakorlatilag szembejön a világ, csak

észre kell venni.

Képgrafikai képzettségemből adódóan használok azokat a technikai megoldásokat, ahol több réteg egymásra tevődéséből vagy textúráiból alakul ki a végleges forma, mintegy összegeve egy adott téma, akár emberi magatartás mibenlétét. Ezen gondolatmenet kapcsán készítettem el a *Találkozások* című, száz darabból álló sorozatomat, amelyből egy animáció is készült a munka könnyebb megértésének elősegítésére.

Munkáim megpróbálják boncolgatni belső lelki világunkat, vagyis magatartásformáinkat,

játék volt nálam, azt olvastam éppen. Kapásból megcsináltam a kért tíz oldalt, és akkor döntöttem el, hogy ez lesz a diplomamunkám. Mindent bele akartam rajzolni, amit akkor a világról tudtam. Dante könyve tanított meg az alázatra. Persze ezek nem a hagyományos értelemben vett illusztrációk, inkább hangulatában próbálják meg visszaadni, amit Dante érzett és gondolt. Egyedül Farkas Wellmann Éva könyve volt kivétel, mert ott párhuzamosan készültek a képek a versekkel, a közös pont, a *Tízparancsolat* viszont megvolt.

Fotó: Szűgyéti B. Csongor

amelyekkel együtt élünk. Talán az emberi kapcsolatok törvényszerűsége, törékenysége az, ami most a leginkább foglalkoztat, annak fényében, hogy egy adott kultúra milyen személyiségjegyeket támogat, ezeknek hogyan tudunk megfelelni személyiségünk érvényesítése közben, amelybe beletartozik az emberi mértéktelenség és az emberi őszinteségnek a vágya is.

– *Könyvillusztrációkat is készített (pl. Rafi Lajos könyvei, Farkas Wellmann Éva Parancsolatok című verseskötete, vagy Dante Isteni színjátéka, amely a vizsgamunkája volt), ilyenkor hogyan alakul a művész kapcsolata a könyvekkel?*

– Az irodalommal való kapcsolatom nagyon régi, édesanyám ültette belém, aztán a magyartanáraim, akik az egész gondolkodásmódomat megváltoztatták. Talán ezért is választottam a *Commediát* már első éves koromban. Kaptunk egy könyvgrafikai feladatot, és Temesváron csak az *Isteni szín-*

Kizárólag az ember foglalkoztat

– *Ezen művekből is kirajzolódik a vallásos témákhoz való vonzódása, az ősi és a mai ötvözése. Ez hogyan alakult ki, mikor, minek a hatására fordult ebbe az irányba?*

– Katolikus nevelést kaptam, nagyon szoros volt a kapcsolatom a nagyszüleimmel is, viszont folyton kételkedve figyeltem, sőt lázadtam a katolikus dogmatika ellen. Valamikor középiskolás koromban találkoztam először Mircea Eliade műveivel, innen már csak egy lépésre voltak Emil Ci-

oran nihilista nézetei. Szerettem körbejárni az adott témakört, de a vallási témák esetében különösen nagy szerepet játszott édesanyám halálának a feldolgozása. Mai napig csak és kizárólag az ember mint egyén, az adott társadalom alapvető szellemi törvényszerűségei vagy, ha úgy tetszik, szükségletei foglalkoztatnak. Az elmúlt tíz év során egyre inkább az a felismerés határozta meg személyes művészi koncepcióimat, hogy a fellazult késő középkori erkölcsi fegyelem párhuzamba hozható mai, szinte azonos társadalmi jelenségekkel (lásd Huizinga, Eco, Eliade műveit). S ezt definiálva különböző technikai megoldások során mai kontextusokba helyeztem különböző vallási témákat. Ezen koncepciók alapján készült el a *Hét főbűn*, a *Tízparancsolat*, a *Hét szentség* és a *Luther 95 tételét újraértelmező sorozatom*, de ide sorolható a *Végtelenség triptichonja* is.

– *Most télen, amikor pihen a művésztelep, saját alkotásaival tud-e haladni?*

– Az, hogy így télen nem működnek a művésztelepek, nem sokat változtat a dolgon. Most van itt az ideje az egész év megszervezésének, össze kell rakni a művésztelepeket, kiállításokat, mert júniustól szeptember közepéig már nem jut időm rá. Az sem mellékes, hogy ott van a 46 év alatt összegyűlt gyűjtemény, amelyet kezelni kell. Nemcsak fizikailag: az 50. évfordulóra szeretném, ha valamilyen művészettörténeti kontextust kapna. Ez elég sok munkával jár, ugyanis az idős vagy már nem élő művészekről használható adatokat sok esetben csak nyomtatott kiadványokból lehet összegyűjteni. Ezen feladatok végzése közben szokott jönni sok újabb és újabb ötlet, aztán mérlegelek, és eldöntöm, hogy mivel akarok dolgozni és mit dobok ki a fejemből.

Több olyan tervem is van a jövőre nézve, amelyekben installációszerű megoldással, több réteg egymásra halmozásával próbálom meg kifejezni az emberi lélek törékenységét. Ennek kapcsán készülnek folyamatosan az üvegtábla-munkáim is, de számos tervem van, amelyeket különböző üvegekből szeretnék megvalósítani.

FERENCZ ZOLTÁN 1980-ban született Gyergyószentmiklóson, a csíkszeredai Nagy István Művészeti Középiskola elvégzése után előbb a Temesvári Nyugati Tudományegyetemen tanult grafika szakon, majd a kolozsvári Képzőművészeti és Formatervezési Egyetemen fejezte be mesteri tanulmányait. Számos egyéni és csoportos Kárpát-medencei kiállítás mellett a közönség Törökországban, Bulgáriában, Szlovákiában, Görögországban, Litvániában is találkozhatott műveivel. A Gyergyószárhegyi Kulturális és Művészeti Központ művészeti vezetője, jelenleg is Gyergyószárhegyen él és alkot.

novella

AMIKOR ISTEN ELŐVETTE BOTJÁT

Kozma Attila

Hatalmas terepjáró állta el a parkoló autók útját, benne a „jó életszagú” Vezetővel, aki most éppen üvöltözött:

– Nézmeg, nincs hova parkolni, ember! Me’ egész nap nem mennek el a kocsiikkal! Foglalják a helyet, s mikor neked valami dolgod van, akkor nincs, hova megálljal! Ide ne, keresztbe, s amelyik nem fér el mellettem, az

rendes bordurát nem tuttok tetetni, s még meg es károsítottok! Béperlek... béperellek az egészeteket, teee!

– Írasd bé utilitárnak³, sakkor szinte semmi adója sincs. Szessz’, Ember!

– Szessz’, Levi, hejj! – üdvözlik egymást. Két hatalmas cégvezető találkozott, titokban, egy zsúfolt parkolóban, hogy ne

– T’ode, melyen pénzt akasztottak? Egy hektárra hogyes... két komoly kocsi hozatott belőle, németből, újjat!

– Mennyel! Akkor mán nem kell hason fekve szedje a németnek az ugorkát!

– Nem, hejj, lassan ő szedeti! – Kuncogás, márkás fűsskabátok harmonikus süfütölése, alfahímek örökkön rivalizáló, de pillanatnyilag fegyverszünetet kötő, cinkos összekacsintása.

– No, akkor fel kell híjam, hallám, drágások-e. Mennyi százalék mejen nekik, me’ biztos, azé el tuggyák tenni. Fakturát⁶ kérnek-e?

– Hallod-e, beszélj vele, rendes srác, úgy tudom. Biztos ő se akarja gazdagítani a tolvaj államot.

Kávézóba be, törzshely elfoglal. Mindenki csendesebb lett pár decibellel, hiába, az önbizalom kisugárzása nem igényel szavakat.

– Mit hozhatok? – kérdezi az Új Csaj, akit fitymálóan méregetnek a szó mindenféle értelmében.

– Mit? A szokásost, bazmeg! Eresszed!

– Kérdezd meg a főnököt, hogy mit szoktunk! Me az es elgazdagodott a pénzünkéből!

Most már tényleg csend lett. Csak a klábzene dorombol, diszkrétén.

– Kocsibiznisz mejen-e?

– Hallod-e, a múltkor bójó egy csaj, ejen értelmiségi-szemüveges, keresi erősen, szinte kéri a pofot. Mondom, mi kell? Aszongya „egy kedves gépjárművet keres, saját részre”. Hogy vesznél meg a kifejezéseiddel együtt, de látszott, hogy tényleg van pénze. Mutatom neki, de okoskodik.

– Mé’ nem zavartad essze?

– Mondom: nem szabad hagyni, hogy esszezavarják magát! Autóvásáron nem szabad gondolkodni, csak félrevezetik magát! Nem szabad nézegetni, hogy hol a rozsdá! Ha rozsdás lenne lent, rozsdás lenne fent!

– Az a szotyvadék piros kocsi vót, ugye?

– Az. Kipróbálja, pretenciós-kodik. Mondom: s mi van, ha csúszik az ámberjász? Így is elmegy akárhová, míg mejen, nem kell foglalkozni. Csak kell tudni vezetni!

– Katalizátor?

– Mikor hozták, kivágtam.

*

Látá Isten mindezt, és tudta, hogy nem jó. A botjáért nyúlt, melyről csak Arkhimédész sejté, hogy létezik. Keresé ama fix pontot, de az angyalok könyörögtek neki, hogy kegyelmezen, édes dallamokat énekeltek a Teremtő dicsőségéről. De Az csak szorongatta azt a botot görcsösen, szemében könnyek gyülekeztek, melyek ha kicseppennek, félő, elmosás a világot. Ismét.

*

Az Új Csaj szerencsés volt, mert a Régi Csaj tudta. Mert a régi csaj mindig többet tud.

– S jól vagytok-e? Gyermekek?

– Komolyan mondom, nem t’om mi van. Otthon ül az anynyával egésznap, s az félrenevelte. Mikor hazamenyek, elé se jó, bújik el! Mondom, micsináltál a gyermekkel, te, egész nap semmit se csinál!

– Mondtam, ne vedd el a kicsikurvát, me’ kicsinál.

– Nem t’om, mi lesz. Odakinn vótunk, a zódbé, a kölyök csak futott, kezibe egy bot. Mondom, ne fuss körbe egy bottal, me’ megbotlasz, a bot a hasikádba beléáll, a beledet kiveti, a nyakadra rejatekeredik, s megnyuvacc, te! Há normális vagy-e? Vagy pont olyan hülye, mint anyád?!

*

Isten akkor könnyes szemmel gondolt Évára, kit oly nagy szeretettel adott társául Ádámnak. Meglódította azt a botot, ekkor

az angyalok énekelni kezdték kórusban a „Nem méltók ők arra, hogy botoddal illesd őket” kezdetű művet.

Arra gondolt, hogy miért nem inkább a Paradicsomot verte szét akkor, miért tartja fent még mindig, milyen hely ez a föld, ahová kiűzé őket, nem éppen a poklot teremtette-e meg. Csak figyelte teremtményeinek leszármazottjait, és azt gondolta: na, most az egyszer a Botot használni fogja!

*

– Na, pont hív.

– Te beszélsz nekem, teee! Hát ha én nem veszek el, mi lennél, tee?! Mi van, teee! Velem senki sem szórakozik! Tudod-e, méjen⁷ senki vagy, te? Ha lennél es valaki, te lennél A senki! A Senki, te! De így még senki SE vagy, te! Érte, te ócska! Velem senki sem szórakozik, te!

A mobilját a földhöz készült vágni.

*

Isten is lendített. Tényleg a saját teremtménye korcsai szórakoznak Vele?

*

A készülék nem ért földet, mert az Új Csaj elkapta.

– A telefonja, uram. Majd-hogynem leesett.

Állak leesnek. Égen. Földön. Ez fizikai lehetetlenség.

Egy angyal odasúgja a másiknak: „Ha minden ember olyan lenne, mint ő, akkor nagyon sok rendes ember lenne.”

– S egy csomó Balfasz! – visszhangzott odalent.

1. tömbházlakókba (román)
2. szegélykő
3. haszonjárműnek
4. gázolajos
5. káéftéje
6. számlát
7. milyen

Kiállítás, 3

adja vissza a permisszit, a tajdok senkiházi. S ha ki es akar innen állni valaki, akkor várja meg, míg visszajövök, me’ biztos van idejük! Me’ az ilyeneknek van! Me’ nem kell csinálnak egész nap semmit! A franc a mocskos lokátárokba!

Végszóra érkezik a „testvér” is a Négykarikás Kitudjahánnyal, ott morog tanácstalanul, nézve a parkoló autók tömegét, majd felugrat a zöldövezetre. Nagy az önigazoló show, a bálnatestű jármű hátsó kereke a járdaszegélykő élén pattan, a hatalmas felni vékony gumiabroncsa éles hanggal riasztja a nyomásérzékelőt.

– Azt a kurvamocskosócskamindeneteket, TEEEEE! Húznátok belé a bordurátokba²! Me fizessük a nagy adókat, de egy

keveredjenek gyanúba: Németország kifosztói, a belgák rémei, a dánok istápolói, a svédek... a svédek messze vannak. Nem éri meg, még akkor sem, ha motorinás⁴ a kocsi. A délelőtti stratégiai kávézgatás előkészületei zajlanak, a fontos telefonhívások lebonyolításának ideje ez, a kellemes féjszszegetés és a világot e két fontos személy által mozgásban tartó titkos üzletkötéseké.

– Mit tudsz, ennek a szemüveges Lacikájéknak a pályázató cégje, szerelése⁵, miféléje, tényleg nyer-e pályázatot? Vagy csak a nagy pénzt elteszik, sosztán semmi?

– Izéjéknak megnyerték, a traktorokra.

– Jajj, me’ fokhagymába mennek.

paródia

Sántha Attila

Első hó

Csak annyit, hogy ma havazott, szép, nagy pelyhekkal esett a hó, a városban égtek a fények, s ha felnéztél, láthatad, a pelyhek fehérek, sárgák, kékek, a semmiből jönnek elő.

Látod, megértük ezt is, kettőnk felett szállnak az évszakok, mi fiatalok, okosak, szépek, s kimondjam (nem mondom), most annyira, annyira téged.

Károly Dorina

Első jó

Csak annyit, hogy ha havazna ma, jól beinnánk két busz közt a téren, s mikor setétedne, vonatra szállnánk, dávj, kalauz, a Semmibe, kérem!

És hát, kedves (ily banális), bekúszna a blúz alá is kézfejem; kücsüd kélgyó.

Így suhannánk szűz fehéren (nem mondom ki: seggpucéran) vonatokon minden télen.

KÉT FELESÉGEM VAN

Böszörményi Zoltán

Két hete új feleséget vásároltam. Azóta két feleségem van.

A szomszédom, amikor megtudta, fel akart jelenteni bigámiáért.

– Neked már van feleséged! – kiáltotta át a kerítésen. – Vagy talán tudtom nélkül áttértél egy másik hitre? – vigyorgott a képmembe, és mély gyanakvás jelent meg a tekintetében.

Az első pillanatban szabadkozni akartam, de a lényem legmélyéből váratlanul feltörő dacsendire intett.

– Nem is akármilyen feleség – mondtam, csaknem azonnal. – Gyönyörű teste van, kedves, selymes, kellemes a hangja.

– Nagyok a mellei? – csillant meg a szomszédom szeme, majd sóvárogva tekintett rám.

– Szupernagyok – bólogattam. – És kemények? – kérdezte mohón.

– Hát, igen is, meg nem is. – Most kemények, vagy nem? – Mondtam!

– Rendben, majd kifürkészem a melltartó állásából – legyintett. – És a feneked?

– Belefér mindkét tenyerembe. – Na, ne!

– Bizony!

– Ennyire csinos?

– Mondtam már, hogy gyönyörű teste van.

– És milyen a hajszíne? – Kék. Kék, mint az égbolt!

– Az meg hogy néz ki?

– Kezdetben nekem sem tetszett, de hamar megszoktam. Minden jó tulajdonsága mellett ez az apró színhiba teljesen eltöri. Olyan kedvesen, szerelmetesen ébreszt reggelente, már észre sem veszem hajának a színét.

– És miről beszélgettek? – Mindenről. Tegnap például azzal ébresztett, hogy a NASA szuperteleszkópja negyven fényév távolságra hét exoplanétát fedezett fel. Három exobolygón pedig a Földéhez hasonló légkör található. Ezek szerint léteznek földön kívüli élőlények is.

– És ez az új csajod szereti, ha televíziózol?

– Az igazat megvallva naponta erőlyesen lebeszél róla. Csak a híreket engedi megnézni.

– De legalább hozzád bújik?

– De még mennyire! Kívánatosabbnál kívánatosabb szerelésben állandóan ott lebzsel körülöttem.

– Pucérkodik?

– Nem, miért kéne feltétlenül pucérkodnia?

– Hát csak úgy, hogy állandó izgalomban tartson, vágyat keltsen benned.

– Határozottan kijelenthetem, az új feleségem nem pucérkodik.

– Szóval mással szórakoztat. Szeretkeztek?

– Múlt héten azt mondta, igaza volt Sartre-nak és a feleségének, Simone de Beauvoirnak, hogy a

monogámia rossz hatással van ránk. Megfoszt a szexuális szabadságunktól.

– Szóval ezzel próbálta igazolni a bigámiádat? Szeretkeztek, vagy sem? Erről beszélj! És ha igen, napjában többször?

– Nem. Inkább Henri Bergsonról beszélgetünk. Ő Sartre ifjúkori kedvence volt. Pozitív metafizikája szerint kétféle idő van, az objektív és a szubjektív, és mindkettő meghatározta gondolkodásunkat.

– Persze, egy feleség, két feleség. Ne húzd tovább a szót: szeretkeztek, vagy sem?

– Egy úriember erről nem beszél.

– És akkor mit csináltak egész nap?

– Tegnap színházban voltunk. Szerdán koncerten. Pénteken megnézzük a Carmina Buranát.

– És a nejed?

– Ő otthon szokott maradni, mert sűrűn fáj a feje.

– Tehát ebbe ő csak úgy beleegyezett, hogy más nővel graszszálj publikus helyen?

– Sőt, ő ajánlotta fel, hogy vegyek magamnak egy második feleséget, mert neki már eleve van a hülyeségeimből. Ő hívta fel a figyelmemet arra az újsághirdetésre, mely feleséget kínál megvételre.

– Na, nem, nincs ilyen! – hördült fel a szomszédom. Majd kis idő múlva megvakarta a feje

Én, I

búbját. – Nekem is ideadod azt a hirdetést? – kérdezte sóvárogva, és reménysugár csillant meg a szemében.

– Természetesen, már hozom is – válaszoltam, és pillanatok alatt visszatértem, s kezébe nyomtam a napilapot. – Itt olvasd – mutattam a ceruzával bekeretezett szövegre:

„Mától ön búcsút mondhat a magánynak. Feleséget ajánlunk megvételre. Olyat, aki nem hisztizik, nem feleselget, nem veszekszik, ha éjnek idején részegen tér haza. Ha megcsalja, nem őrzöng, hanem leül maga mellé, és meg-

vigasztalja. Ez a háromdimenziós technikával, holografikusan megvalósított virtuális feleség szép, kedves, gyönyörű teste van, kékre festett a haja, halk, kellemes hangon társalog önnel. Mindenhova elkíséri. Legrejtettebb gondolatait is feltárhatja előtte. Minél több időt tölt önnel, annál jobban megismeri, ezért csodákra is képes. Ezt a virtuális feleséget azonnal megvásárolhatja, csak hívja az alábbi telefonszámot, vagy küldjön érdeklődő levelet az azuma.hikari@azumahi-kari.com levélcímrre.”

paródia

Farkas Wellmann Éva A kegyvesztett balladája

Uram, oké, az édenből kirúgtál,
Kegyeidből az utamat kiadtad,
S üstben habozva fő nekem ki lúg már –
Ám versbe szállok még egyszer miattad.
Egyedül vagy, elvégre, aki hagyta...
S amit le kéne róni, lásd, nehéz vám.
Elme s ösztön, mi bármit is vitathat –
Uram, csak ezt a börtönt most ne mérd rám!

Tanulságnak hosszú, életnek kevés
Volt. Másfél oktávban, ami még örök,
Nyújtózkodhat is. A létben-nem-levés
Skáláin félhangnyi közökkel dörög;
A feszültség, ím, esőként elzörög-
het. S nem nyílhat egyébre, mint e rím, szám,
Míg birtokolnak koncentrikus körök:
Uram, csak ezt a börtönt most ne mérd rám!

Körülbelül félórás volt az út, min
Szántszándékkal léptünk a bűnbe át.
Kíméleted – pár pillanat – de úgy, mint
Egy napnyi bérlet – váratlanul lejárt.
És új szövetség imám; Igéd bevárt
Lesz. S Te sem tudod, hányadik bugyor, lám,
Mi már itt három poklod körébe zárt.
Uram, csak ezt a börtönt most ne mérd rám!

Ajánlás

Herceg, tudod, hogy Saul, bár király volt,
Úr lelke felkent homlokán nem ért rá.
Titkunk legyen, hol szárad még – de hány folt...
Uram, csak ezt a börtönt most ne mérd rám!

Szabados Attila A keszegek balladája

A fürdőben, négy szemközt a hallal,
kézmosáskor rápillantok oldalt,
néha én is így vagyok magammal:
ülök, kezemben egy doboz fagyalt,
így nyeres meg a mai viadalt,
ezt a napot is, mint mindegyiket.
Alapnak készül a zöldségvagdalt,
várom, hogy levesnek kifőzzenek.

És e kínos, szép momentum végén,
olvadva kifordult a hal szeme.
Letérdeltem, támasz a kád szélén,
halkan beszélgetni kezdtem vele.
Csak magamban, ne hallja senki se,
így motyogtam neki, a keszegek,
míg felgőzölt mirelit belseje,
„várom, hogy levesnek kifőzzenek”.

Ahogy a húsa egyre puhább lett,
véres hallé csordogált a kádban.
Délután már üresen fehérlett,
vacsoránál megint rátaláltam,
szálkákban és zöldségállományban –
meg a fejét szemek nélkül, remek...
és egy sor helyett a Miatyánkban:
várom, hogy levesnek kifőzzenek.

Ajánlás

Tudjuk, csak azért adtál halat, Uram,
hogy majd megmutasd viszonylagosságunk,
s később, mikor az nyel el – gyors körfutam
volt –, halcsont lesz, ott lenn, a társaságunk.

vers

Gere Nóra

Felnőtt

Nem emlékszem,
mikor lett a kezem
nagyobb, mint a tiéd,
de egyszer csak én rejtettem
öklöd tenyerembe.
Így mentünk a rendőrségre is.
Azóta sem tudom,
mi lett az ügy kimenetele,
nem számított többé,
csak az, hogy hozzanak
neked egy széket a kikérdezéshez,
és utána hazavigyelek.

Hullócsillag

Mióta tudom, sokat utazol,
figyelem a repülőket,
ráképzellek a villogó pöttyökre.
Mikor visszaköltöztem Prágába,
és te mondtad, hogy
egy hónapra Amerikába mész,
kimentem a hintákhöz, és néztem az eget.
Nem tudtad, hogy kilenc percre
lakom téled, és elbúcsúzhattunk volna.

Mikor kialudt a fény,
csak annyit kértem,
hogy sose gyere vissza.

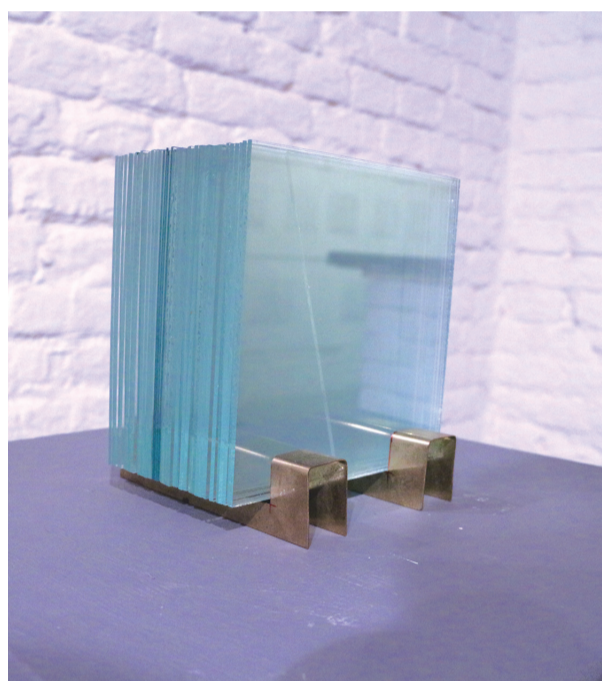
Békesség

Néha az egynyári szerelmek
két évig tartanak.
Engedem, hogy emléked
szélként járjon át,
koptassa lassan az éleket,
míg többé semmi nem hagy nyomot.

Apám

Fiatal arcodra nem,
csak bőröndjeidre emlékszem.
Az előszobánál bennebb
sosem hoztad őket,
kilométerkőként jelezték
otthon tett lépéseid.
A küszöb kopott,
törülköződ és papucsod
új volt, mint a vendégeké.

Meg kellett szoknom,
hogy velünk élsz.
Mindennap
lerajzoltalak,
háromezer-kétszáznyolcvannégy
darab papír,
pedig csak három évet adtak az orvosok.

én, 3

Szerepcsere

A karjaim még emlékeznek,
hogy milyen nagy voltál.
Erős nő vagy, kibírod! –
mondom, majd a fiaidhoz fordulok:
„Gyertek, kicsikéim,
nem lesz semmi baj!”

Bármit megadnék,
csak még egyszer te védj meg.

Tenger

Amikor felértél a sziklára,
mely, míg égő izmokkal másztál,
homokká porladt,
ülj le, és csak hallgasd a morajlást,
ne akard megfejteni,
hogy hínár vagy zsigerek
tekeregnek a kagylók között,
csak figyelj, ahogy
faág hegyével
homokba rajzolt körökből
ki-be repülnek a sirályok,
nézd őket, míg meg nem érted,
hogy ezek a gonosz madarak
a tengerek hattyúi,
és morális rendszered
számukra annyi, mint a kör,
mit elmosott a hullám
abban a percben, hogy megrajzoltad.
Állj ellen a kísértésnek,
hogy a szikla homokját
üvegcsébe zárd,
de vigyél magaddal a morajlásból.

kritika

TRANSZILVÁN SZÉPLITERATÚRA

2001 óta az erdélyi irodalom is fel tud mutatni egy reprezentatív antológiát, melybe azon erdélyi szerzők írásaiból válogatnak a szerkesztők, akik a korábbi évben jelen voltak az erdélyi, anyaországi irodalmi folyóiratokban. Ehhez feltehetően a magyarországi Szép versek és Körkép (szép prózák) szolgáltatották a mintát, de hasonló kezdeményezés Az év versei és Az év novellái című kiadvány is.

Az is nyilvánvaló azonban, hogy Erdélyben nem születik olyan sok alkotás egy év során, hogy külön vers-, illetve prózaantológiát lenne indokolt kiadni. Így vált a mindenkori Erdélyi szép szó költők és prózaírók találkahelyévé. Befogadói szempontból jól jön a versek és prózai művek váltakozása, ugyanakkor így arra is könnyebb figyelni, milyen súllyal van jelen a kortárs erdélyi irodalomban a líra, és milyennel a próza, valamint arra, hogy melyek az uralkodó témák, beszédmódok.

2001-ben, az első válogatáskötet beköszöntőjében Ferencz István költő, a Székelyföld folyóirat alapító főszerkesztője úgy fogalmazott: jogos egy reprezentatív antológia megjelentetésének igénye, mivel „az egyetemes

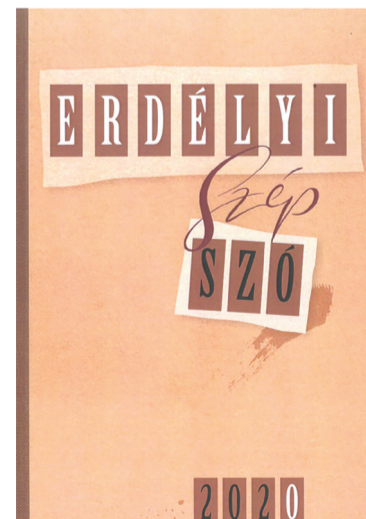
magyar irodalom egészén belül az Erdélyben születő szépliteratúra jelentős részegyszt képvisel”. Nos, a válogatás azóta is megjelenik minden évben, a 2020-as Fekete Vince és Lovétei Lázár László szerkesztésében. Az antológiák sorsa azonban általában mostoha, úgy vélem, az Erdélyi szép szó sem kapja meg az őt megillető figyelmet, nem jut el elég helyre. A 2020-as év amúgy is rendhagyó volt a pandémia miatt (épp ezért a Szép versek és a Körkép például meg sem jelent), így ezúttal talán még inkább eltűnt a sülyesztőben ez a szép és valóban reprezentatív kiadvány.

Jószerevel minden kanonizált erdélyi szerző szerepel benne, felemásnak mégsem nevezném a felhozatalát. A szerkesztők ugyan vélhetően azt is szem előtt tart-

hatták, hogy minél több ember bekerüljön, de azt is, hogy a lehető legjobb alkotásokkal.

Egységes stílusról, világképről nem beszélhetünk, ugyanakkor a nemzedékek közti különbségek nem jelentősebbek, mint az egyazon nemzedékhez tartozó különböző egyéni hangok közti eltérések. Jelen vannak irodalmunk nagy öregjei (pl. Király László, Czegő Zoltán, Ferencz Imre, Markó Béla, az időközben elhunyt Bogdán László), a középkorosztálybeliek (legalább két, inkább három nemzedék, Kovács András Ferentől Tompa Gáboron és Visky Andrásan át a rendszerváltás után jelentkezők derékhadáig, Vida Gáborig, Sántha Attiláig, Selyem Zsuzsáig, György Attiláig, Demény Péterig, Papp Attila Zsoltig, Muszka Sándorig, Serestély Zalanig, Varga László Edgárig, Bálint Tamásig), az ezredváltó generáció, aztán az utánuk jövő metamodernisták (lásd Címtelen föld) közül is jó néhányan (pl. André Ferentől Horváth Benjin át Sántha Miriámig), de

egészen fiatalok is, akik kötetel az antológia megjelenésének idején még nem rendelkeztek (pl. Ádám Szilamér, Gál Hunor, György Alida), ami mindenképp „frissé” teszi a kiadványt, ugyanakkor a szerkesztői bátorságot/nyitottságot dicséri. Tel-

jes névsorolvasásra nem vállalkozom, de annyit még elárulok, hogy 57 szerző van jelen, 38-an verssel, 19-en prózával, a lírai termés tehát számottevőbb.

Zsidó Ferenc

A néhány felvillantott név jól érzékelteti, hogy az elv az volt: mindenki megfér mindenki mellett. Ez az erdélyi irodalom egyik sajátossága, erőssége, hogy bár itt is vannak erővonalak, tömörülések (esztétikai, világnézeti, nemzedéki, területi alapon), de ezek átjárhatóak, párbeszédbe, közös nevezőre hozhatóak, öszszeolvashatók.

Jó az, hogy fényképek és minieletrajzok is kerültek a művek mellé: aki kicsit is érdeklődik a kortárs erdélyi irodalom iránt, annak izgalmas lehet így ez a kiadvány, s vélhetően irodalomtörténeti jelentősége is meglesz majd. Úgy vélem, azok is örülnek az antológiában való szereplésnek, akik egyébként nem büszkék erdélyi mivoltukra, akik az „erdélyi író” megnevezést skatulyának, megbélyegzésnek vélik. Az alkotó akkor érezheti legmagányosabban magát, ha tudatában van: egy rendszer elemeként is „működik”.

Erdélyi szép szó 2020. Pro-Print, Csíkszereda

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR LOVAGOL EGY KICSIT

Molnár Vilmos

Körösi Csoma Sándor amikor a magyar őshaza felé tartva az üzbegeknel járt, kis időre megállt egy karavánszerájnál. Szerette ezeket az útmenti fogadókat, sok irányból sok utazó fordul meg bennük, jó alkalom gyakorolni különféle nyelveket. De bármilyen nyelven szól is ott akárki, rossz híreket mondott mindenki. Pusztai rablóbanda járja a környéket, annyian vannak, mint égen a csillag. Fosztogatnak, gyilkolnak, gyors lovaik elől nincs menekvés senkinek. Benyargalják az egész vidéket, ott vannak mindenütt, nincs hova bújni előlük. Akit nem ölnek meg, azt rabszíjra fűzik.

Körösi Csoma Sándor nem ijedt meg, nem volt szokása. De szomorúan figyelte, mekkora kétségbeesés vesz erőt mindenkin. A kalmárok és zarándokok tisztában voltak azzal, ha folytatják útjukat, a haramiák sebes lovai hamar utolérnek őszvéreiket, tevéiket. Senki sem tudta, mit kéne tenni: ha maradnak, biztosan rajtuk ütnek a martalócok, ha menekülésre fogják, akkor is. Lehet választani.

A környéken egyetlen ló akadt, a karavánszeráj vezetőjének féltve őrzött hátasa. Jó kiállítású paripa volt, gazdája szemefénye. De csak nem ülhet fel rá az összes ott tartózkodó kalmár és zarándok, hogy úgy próbáljon elszökni a zsványok elől. Különbben sem adná oda a gazdája senkinek, ő sem szokta meglovagolni, annyira félti. Nagy gonddal neveli, de semmire sem használja. Ha megkérdik tőle, akkor minek tartja, maga sem tudja megmondani. Csak. Hogy legyen. Sokat ér és jól mutat.

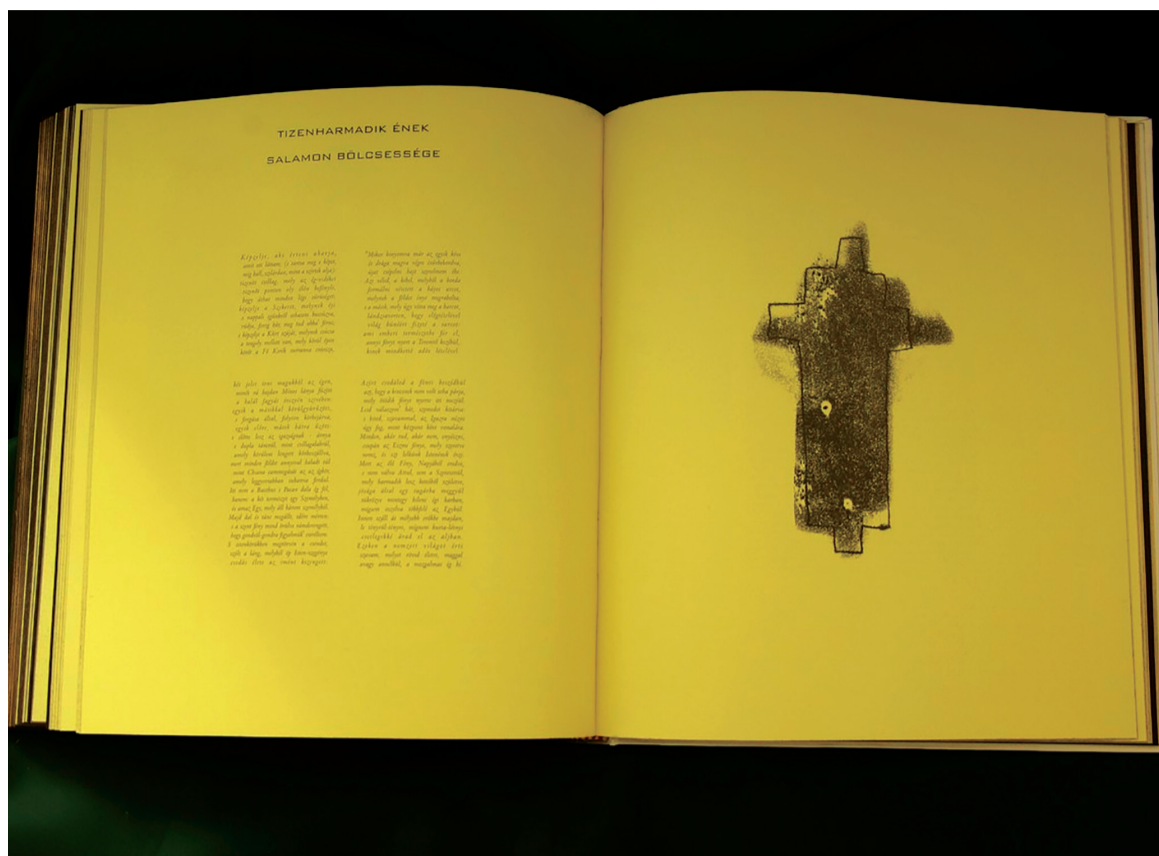
Körösi Csoma Sándor, aki perfekt tudott üzbegül is, kicsit szóba állt a ló gazdájával. Adja kölcsön a lovát neki, ne tovább, csak félórára. Dehogy akar elmene-külni, nem szokása, félóra múlva

visszatér vele. Gondolt valamit, megmentené a rémült utazókat, ahhoz kell a ló. S kéne hozzá még egy jókora görögdinnye is.

A ló gazdája először hallani sem akart a dolgról, hogy hát így, hogy hát úgy, még baja eshet a lónak. Körösi Csoma Sándor megígérte, hogy sértetlenül hozza vissza, sőt, még jobb állapotban, mint ahogy elvitte. Gondolja csak meg: minek egy hátszló, ha nem ülhet rá senki? A ló gazdája tovább makacskodott, de Körösi Csoma Sándor keményen a szemébe nézett, mire azonnal beadta a derekát. Körösi Csoma Sándornak mindig is erős nézése volt, de mióta farkasszem nézett a Szfinxszel, annyira megkeményedett a tekintete, hogy ha rápillantott egy ellenszegülőre, az rögvest felhagyott minden szegüléssel, utána még három napig akaratyenge lett. A gazda gyorsan hozta az istálló kulcsát, melléje egy hatalmas dinnyét is.

Körösi Csoma Sándor akkor odament a lóhoz. A szemébe nézett, végigsimított a nyakán. A ló, amely addig nem tűrt idegent maga mellett, most megdelejezte állt. Körösi Csoma Sándor odahajolt a füléhez, mintha mondott volna is valamit. Temérdek nyelvet beszélt, talán már a lovak nyelvén is értett. A ló mintha újjászületett volna, teljesen megváltozott. Dobogtatott a patájával, ágaskodott, szemében mély tűz égett. Rángatta a zablát, alig bírta magával, egészen megtákosodott. Körösi Csoma Sándor akkor fogta a pokrócba csavart görögdinnyét, és lóhátra ült, csak úgy nyereg nélkül, minden nélkül, nem volt neki szüksége ilyesmikre. A ló egyből megcsendesedett, feszülten figyelt, várta az utasítást.

– Hát akkor rajta – mondta csendesesen Körösi Csoma Sándor, mire a ló úgy megiramodott,

Dante, 1

úgy kiviharzott az istállóból, hogy hiába csukták be utána az istállókaput, jó darabig még huzat volt odabent.

Épp idejében, a láthatáron kezdtek feltűnedezni a rablók. Gyors vágtaiban közeledtek, amerre a szem ellát, mindenfelől jöttek. Körösi Csoma Sándor úgy tett, mintha menekülne előlük, ölében a pokrócba bugyolált görögdinnyével. A rablók nyomban felfigyeltek rá, ahogy a nagy csomaggal szökni próbál. Erősen azon van, hogy ne kerüljön a kezükbe, igen értékes portéka lehet nála, gondolták, s mind utána vetették magukat. A karavánszerájban lévő várhatnak, majd kirabolják őket később, de a magányos lovas most kell elkapni, mielőtt meglépne a kincscsel.

Körösi Csoma Sándor mikor látta, hogy az összes rabló őt üldözi, egy idő után elkanyarodott

a lovával, később újra, s aztán megint. Egyre szűkülő spirálokat írt le lovaglás közben. A rablók sarkantyúzták, nógatták lovaikat, de nem tudták utolérni. Már jó ideje tartott a nyargalás, és mind az üldözött, mind az üldözők lovai kezdtek kimerülni. De Körösi Csoma Sándor ilyenkor megsimogatta a ló nyakát, ettől az újra olyan erőre kapott, mintha akkor kezdte volna el a vágat. Már több rablónak is kidőlt a lóva, nem bírták az iramot, de a Körösi Csoma Sándor pont olyan virgonc volt, mint induláskor.

Közben az egyre szűkülő körök miatt a rablóknak komplikációik támadtak. Mivel sokan voltak, vágta közben mind közelebb és közelebb kerültek egymáshoz, egyik akadályozta a másikat, összegabalyodtak, és egyre többen estek el lovaikkal együtt. S még ezután jött a java! Amikor a rablók már sűrűn ügettek egymás mellett, Körösi Csoma Sándor váratlanul megfordult a lovával és közéjük vágatott, stílust váltott, és cikkcakkban kezdett nyargalászni. Olyan gyorsan cikázott közöttük, hogy a rablók teljesen megzavarodtak, elszedültek lovaikkal együtt. Mindegyre kapkodtak utána, de nem tudták elcsípni, ők viszont még jobban egymásba gabalyodtak. Egyszer aztán ott találta magát minden rabló egy bogban, egymás hegyén-hátán fetrengve. Kinek keze, kinek lába, kinek nyaka törött, egy sem maradt épen. Lovaik jó része kimúlt, a többi is alig élt. Akkor a mizériában voltak, amelyet még nem láttak arrafelé.

A még élő zsványok lassan feltápáskodtak, kikemeregték a rakásból. Nemcsak testileg készültek ki, lelkiileg is teljesen összeomlottak. Erősen restellték magukat, hogy híresen jó

lovas létükre így lepipálta őket valaki. Nem is tébláboltak sokat a színen, szedték magukat, s bicegve, támolyogva úgy eloldalogtak, sokáig híruket sem lehetett hallani.

Körösi Csoma Sándor akkor visszaporoszkált a karavánszerájhoz, s bekötötte az istállóba a lovat. Az tényleg jobb formában volt, mint amikor bement hozzá. Nyerített, toporzékolt, szeretett volna újabb köröket futni. De Körösi Csoma Sándornak más dolga akadt. Elővette a bicskáját, falatozni kezdte a dinnyéből. Az az igazság, kicsit megéhezett, megszemjázott, ember volt ő is.

A ló gazdája kérte, tartsa meg a lovat, az már őt illeti, megmentette az életüket. Fogadja el ajándékba, de komolyan, de igazán! Ne már, szabadkozott Körösi Csoma Sándor, szóra sem érdemes, amit tett. És köszöni, de nincs szüksége a lóra, csak gyalog lehet jól megfigyelni a tájat, nyeregből még elkerülné a figyelmét, amit keres. De lelkére köti, ne tartsa hiába a szegény párát, lovagoljon rajta minél többet! Ha valamire meg kell mozdulni, ne totójázzon, üljön fel rá! A ló is, az ember is akkor ér valamit, ha hasznát veszik.

A karavánszerájban a kalmárok és zarándokok nem gyöztek lelkendezni, hogy elmúlt fejük fölül a vész. Kérlelték Körösi Csoma Sándort, jöjjön, ünnepeljék együtt, hogy megszabadultak a rablóktól, mulasson, vigadozzon ő is! Nem szokása, válaszolt Körösi Csoma Sándor, nincs rá ideje, várja a messzeségben valami, ami miatt útra kelt. Ahogy végzett a dinnyével, fogta szerény motyóját, kézbe vette vándorbotját, és elindult újra, hogy minden egyes lépéssel közelebb jusson a célhoz.

Dante, 2

törökországi levelek

György Attila

TIMUR KAPITÁNY LEVELEI TEKIRDAĢBÓL, NEVEZETT RODOSTÓBÓL (IV.)

**TIZENKEDVEDIK LEVÉL, ÚTILAPI.
RÓZSIMACSKA LEVELE TEKIRDAĢBA,
NEVEZETT RODOSTÓBA.**

Timur izének saját mancsába.

Na ide figyelj, te tekerő gézengúz.

Te most fogod a mindig felborzolt farkadat, s húzol haza errefelé, mert mindennek van egy határa.

Nemcsak az országoknak, de az én türelmemnek, meg a szolgálknak, izé, gazdánknak is.

Nehogy már elmennél Libanonba, s az Emirátusokról hallani sem akarok, gyere haza, van itt húslé, velőscsont is főtt már benne, van sör, van szilvapálinka, van itt minden, fogok neked kövér tök-magokat: gyere haza.

Nooormális vagy te, Timur? Hát ide teszek majd két fotót, hogy lásd, milyen az élet ott, és milyen itthon. Hát te ilyen macskákkal akarsz ott a libás országban élni, ahol ilyen macskák járnak, mi van itt, pride, vagy meg vagy te bolondulva?! Itthon bezzeg más az élet.

Még teát is főztem neked, te dög.

Most is itt fekszem, várom a szolgá... izé, na, gazdánkkal a bolgár–magyar focimeccset, s mindjárt lesz Székely Szikra nevezetű szilvapálinka is az asztalon.

Szóval, szedd össze magadot, nekem te többet ne vértanúskodj, ne mártírkodj, tudom jól, valahol ott döglesz egy kényelmes raffiaszönyegen, tanítsd meg repülni, s irány a csicsói reptér, onnan már gyalog is hazajössz.

Annyira ne siess, s ha mégis jössz, hozzál magaddal valamiféle bulgurt, meg humuszt, mert már kezdtem megenni a kitekatot is.

*A vérszomjas viszontlátásra, vár szerető
néned, Rózsi.*

(Kelt Csixentszeredában, csütörtök este.)

**TIZENHARMADIK LEVÉL, ÚTILAPI.
KEDVES RÓZSI NÉNÉM!**

Már szinte-szinte hazafelé indultam volna, a jó Transzilvániába, oda a Kárpátok ölelésébe, de most mégse.

Ver a balsors, de rendszeren.

Hát most mondja a televízió, meg mindenki, hogy ott most ismét bezárnak a csapszékek, és ismét pusztít ez a koronavírus, amit én reggelire eszek, és hogy hát szájmascot, bocsánat, szájmascotot kell viselni mindenkinek.

Akkor már inkább a burka vagy a csador.

Kitartást kívánok neked, kedves Rózsi Néném, ne adjátok fel a reményt, „ne esetek se kétségbe, se szent háromságba”, ahogyan nagy macskaköltőnk, Cselényi mondta.

Ki tudja, mi lesz velünk, jaj, ez a szám-üzenet az idegeimre kezd menni.

De miéért, miérrt történik ez velünk?

Jó, a tegnap megvertük a bolgárokat három–egyre fociban, ennél már csak az esett jobban, hogy a románok kikaptak az izlandi kóbor macskáktól, van, ami melegíti a macskaleket is.

Én most, hogy esment pandémia vagy, én haza nem megyek, pedig úgy kívánkozom, hogy az csuda. Megint meg kell egyek egy túlsózott heringet, mert csak ilyen az élet a szomorulatos száműzetésben.

Közben, határtalan honvágyamban csak nézem a tévét, Ceci néném is csak arra biztat, ne menjetek haza, neki hiszek, maradok még itt egy ideig.

Azt hiszem, átköltözők Jorrrrdániáába, ott szeretettel fogadnak. Talán.

*Szerető híved, Timur, kelt még mindig
itt a közeli, és mégis távoli Keleten.*

Luther tételei, 3

ott voltunk

CSÍKSOMLYÓ MINDANNYIUNKÉ!

A pünkösdi búcsú előestéjén játszódik Péter Beáta *Búcsújárás* című drámájának első felvonása, amelyet a Csíki Játékszín színészei tolmácsolásában ismerhetett meg a közönség a magyar kultúra napján, felolvasószínházi körülmények között.Egy csíksomlyói házban gyűlnek össze a különböző helyekről érkező zarándokok, miközben a házigazda, Lajos, a közbirtokosság újonnan választott elnöke – a közösség javainak megóvására hivatkozva – eszement ötlettel áll elő a búcsújárásra vonatkozóan, és az sem érdekli, hogy ezáltal az egyházzal is konfliktusba keveredik. Hagyományok, búcsús történetek, egyéni sorok vannak felsorakoztatva a drámában, mindez bőségesen fűszerezve humorral. A Petőfi Irodalmi Múzeum Örkény István-ösztöndíjasaként írta meg Péter Beáta a *Búcsújárás*-t. Az első felvonás 2017-ben, a második a pápalátogatás időszakában, a harmadik a koronavírus-járvány sújtotta pünkösdi időszakban zajlik.

A magyar kultúra napján Kozma Attila, Márdirosz Ágnes, Vass Csaba, Borsos Tamás, Dálnoky Csilla, Giacomello Roberto és Pap Tibor felolvasásában hallhatták az érdeklődők Lajos (közbirtokossági elnök), Magdolna (a felesége), Anti bácsi (moldvai zarándok), Asztrik (ferences szerzetes), valamint

Elvira és Zoltán (magyarországi zarándokok) találkozását.

A felolvasás után Boros Kinga dramaturg faggatta a szerzőt, aki, mint kiderült, maga is először hallotta megszólalni a szöveget. A drámaíró mesélt a darab keletkezésének körülményeiről, arról, hogy milyen nehézségekkel szembesült az alkotás során. „Nemcsak az volt a cél, hogy felvillantsam, felsorakoztassam ezeknek az éveknek az eseményeit, hanem, hogy a történeten belül ezek a szereplők eljussanak valahová. Aki tudott róla, hogy írom ezt a drámát, volt, hogy leállított az úton, vagy felhívott telefonon és elmesélte, hogy milyen élmények fűzik őt Csíksomlyóhoz. Rengeteg ilyen történettel találkoztam azóta, ez is azt jelenti számomra, hogy elég sokunknak fontos ez a téma.”

Boros Kinga elmondta, a próbák során élvezték, hogy igazán csak színészek a figurák, hogy „van rajtuk, amit játszani”, de egyben nehézség is volt, hogy ne csúszszenek át paródiába.

Péter Beáta hozzátette, úgy érzi, ilyen szempontból is pengelelen táncolt a megírás során,

a tematika szempontjából pedig mindenképp. „Asztrik mondja: Csíksomlyó mindannyiunké. És ilyen vonatkozásban egy adott pillanatban nagyon éreztem, és most is érzem, hogy alkotói szabadság ide vagy oda, de Csíksomlyóról nem lehet akárhogy és akármit írni. Ez megdolgoztatott, hogy meddig lehet elmenni a poénnal is úgy, hogy ne legyen sértő. Erre próbáltam odafigyelni, hogy legyen ben-

ne, amit elképzelttem, de mégse bántson senkit, mert ez a darab a hit kérdését is boncolgatja, és másnak a hitéletével poénkodni nem szabad.”

Az egyik néző kifejtette, nagyon jólesett számára hallani a poénokat, a darab egyfajta tükröt állított arról, amit mindenki tud. „Azok, akik itt vagyunk, ezeket átéltük. És valójában ezeket az attitűdöket, viszonyulásokat mindannyian érezzük,

hogy ez itt benne van a helyben. Ettől nem szentségtelenedik meg Csíksomlyó, de jó ezzel szembesülni is. Sajnáltnám, ha nagyon elkomolyodna a továbbiakban a darab” – tette hozzá.

Hogy ez így lesz-e, megtudhatjuk március 27-én, ugyanis a színház világnapján hangzik el a *Búcsújárás* második felvonása, majd a tervek szerint pünkösdkor bemutatnák a teljes darabot.Péter Beáta (balról) és Boros Kinga a *Búcsújárás* felolvasószínházi bemutatója utáni közönségbeszélgetésen

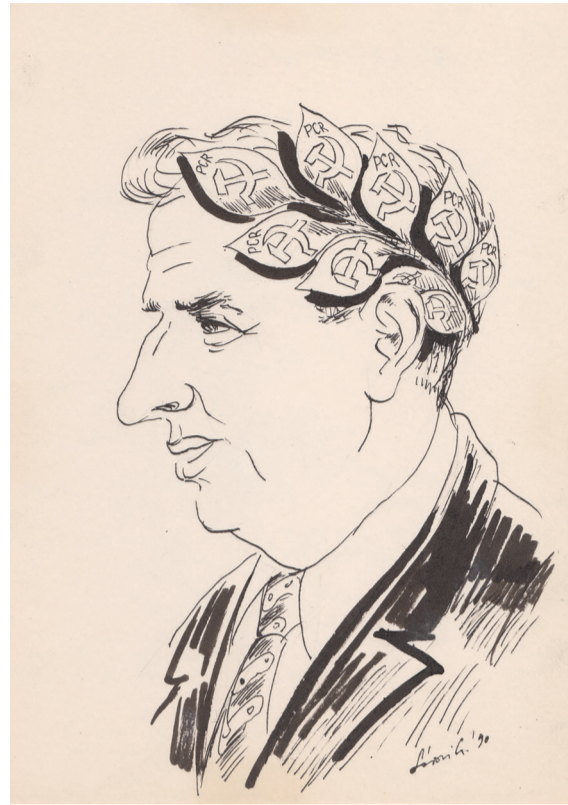
Fotó: Pinti Attila

SÁROSI CSABA MESÉI A FASISZTA KOMMUNIZMUSRÓL

1990 tavaszán készítette Sárosi Csaba azokat a karikatúrákat, melyeket sorozatban fogunk közölni az elkövetkezőkben. A rajzok ma is döbbenetes erővel bírnak: nemcsak azt mutatják, hogyan érzékelték a kortársak a Ceaușescu-féle nemzeti kommunizmust, hanem a mindenkori, mindenfajta totalitarizmus leleplezéseit.

(A szerk.)

novella

A PÓRUL JÁRT MÉRLEG

Az a bestia se szó, se beszéd, a kukába vágott. Mondhatnám úgy is, hogy mérlegelés nélkül, de momentán kurvára nincs kedvem humorizálni. Egy használt szárnyas betét és két üres borospalack társaságában tértem magamhoz a bűzös félhomályban. Én, a pontosság, a lelkiismeretesség és a megbízhatóság német gyártású, okleveles megtestesítője fél évvel ezelőtt álmomban sem gondoltam volna, hogy így végzem.

– Hölgyem, ez a legjobb mérleg a raktárunkon – mutatott be azon az emlékezetes napon az eladó a minőségem iránt érdeklődő, hm... enyhén szólva is túlsúlyos nőszemélynek. – Rádadásul most akció van, féláron elviheti.

Így kerültem én a szingliként gömbölyödő Valikához, aki azzal az eltökélt szándékkal vásárolt meg, hogy rajtam ellenőrizze másnap reggeltől kezdődő fogyókúrája hatékonyságát. Otthon a fürdőszobajátó melletti sarkába állított, takarásba. Ugyan mi szegvénnyel van rajtam, rezdült meg a kijelzőm, de garantált önmérsékletem azon nyomban fölülkerekedett ingerültségem. Nekünk, mechanikus mérlegeknek, még van tartásunk, nem úgy, mint a hol ezt, hol azt jelző digitális társainknak, akik már egy kósza altesti szellemtől is beindulnak.

Nem ismervén a fogyókúrázó nők krónikus mérlegfüggőségét, napi egyszeri megterhelésre számítottam csupán. Valika azonban női megérzéseit követve többször is rám nehezedett naponta. Rádadásul fogyni

sem fogyott. Ha nagy ritkán mégis leadott egy-két kilót, azt hamarosan visszahízta, de ahelyett, hogy magába nézett volna, fölém tornyosuló teste masszív magasából engem méregetett dühösen. Sértegetni kezdett, nap mint nap trágár szavakkal illetve tervezőmet. Én azonban higgadt maradtam, övön aluli gyalázkodásai ellenére továbbra is rezzentelenül mutattam három számjegyű súlyát. Később különféle trükkökhöz folyamodott. Ideoda rakosgatott, izgett-mozgott rajtam. Tehetett azonban bárhová, csavarodhatott a Kámaszútra legbizarrabb pozitúrájába is, engem ugyan nem tudott összezavarni. Az igazán durva dolog azonban csak ezután következett. Valika, aki addig bugyiban és melltartóban méretekhez, egy szépnek egyáltalán nem mondható napon lehámozva magáról méretes fehérneműit, anyaszült meztelenül landolt rajtam. Az apokaliptikus látványtól a szó szoros értelmében kiakadtam. Már a német márka sem a régi, hümmögte a szervizes szaki, miközben helyreigazított. Megjavításom után testi és lelki épségem megvédésének érdekében fogadalmat tettem. Hadd legyen annak a hülye tyúknak vasárnapja, ezután a valós súlyánál kevesebbet fogok mutatni. Tervem bevált: Valika számára tényleg piros betűs ünneppé vált a méretekhez. Nem bírt betelni a naponta szabályosan csökkenő számjegyek látványával. Becézgetett, simogatott, s ami a legfontosabb, egy idő

Szakács István Péter

után már ruhában méretekhez. Én azonban sikeres stratégiám ellenére egyre rosszabbul éreztem magam. Hogy tehetted ezt, vádoltam magamat. Lemondtál nemes hivatásodról, szent kötelességedről, léted nagybetűs értelméről. Ma reggel aztán már nem bírtam tovább. Lesz, ami lesz, szedtem össze minden bátorságomat, és amikor Valika – arcán az üdvözültek mennyei mosolyával – rám lépett, mutatóm némi ideges rezgés után a valós súlyát jelző számjegyen állapodott meg. Jóval nagyobb volt, mint amennyire emlékeztem. Valika nem akart hinni a szemének.

– Lécci, lécci, lécci, mutasd az igazi súlyomat – könyörgött hisztérikusan.

– Ez az igazi súlyod, bazzeg! – szakadt föl belőlem a régóta visszafojtott indulat, s éreztem, amint az igazság kendőzetlen kimondásának öröme a legfinomabb gépolajként árad szét bennem.

– Az lehetetlen – sikította Valika. – Hiszen én lefogytam.

Újra és újra megméretekhez, ide-oda taszigált, sikoltozva rángatózott rajtam. A végén persze megint Éva-kosztümösen. Aztán hirtelen elhallgatott, felöltözött, s szó nélkül a szeméttárolóba vágott.

Mindezt elmeséltem kukabeli szomszédjaimnak is. A két üres borospalack csak hümmögött a hallottakom.

– Engem a világ legeslegjobb helyéről száműztek ide, mégsem panaszkodom – dörmögte a használt szárnyas betét. – C'est la vie, mon ami.

vers

Ferencz-Nagy Zoltán

Panasztelész és a fegyőr (és a menyét)

(kancsal- és kínrímes, átcsúsztasos, valamint hiánysoros vers felező nyolcasokban és hetesekben a rabbá válásról és fegyőrlélekbajokról, mely íratott 2021 farsangjának egyik előestéjén)

kilenc fegyenc löncshúst pakolt,
három pedig kacsákat ölt,
a két vég közt feldolgozták.

pihenni egy tömlenc sem mert,
figyelt az ór, csipett és mart
az ostorvég, sírt a fegyenc,
véres volt az olcsó fajánsz.

*

kaszanyéllal keszeghalász
nem lehetsz már, Panasztelész.
jobb lesz, hogyha penészt találsz,

s beleszoksz a rabruhába,
közmunka ez, a fenébe,
tedd a nyelet a kamrába.

*

bocsáss meg, te cifra menyét,
ó, kisvadak egyike,
elővettem fent a fenét
picinyke kis lábikra.

tudom, olykor neheztelsz rám,
hosszú nyakú álróka,
de bosszúból, te tyúkölrém,
ne bánts meg az élőket.

esti gázfűtés

ezek a bojlerzajok
ha a szem kopp
jön a zörr
s elillan
a látomás

IPARI FORRADALOM

Az öreg kanász, miközben terelgette terelgetnivalóját, hogy, hogy nem, talált egy hengert. Vagyis nem tudta, hogy mit, de talált. Megpróbált ráülni, de a henger gyalázatosan tovahengeredett. Az öreg kanász meghökkenett, aztán legyintett, mintha azt mondaná: ha nem, hát nem.

A tovahenger rövidesen elnyerte méltó helyét a kunyhó sarkában, miután az öreg kanász gyűjtött annyi bátorságot, hogy ezt a radikális intézkedést megtegye. Ezután már nyugodtabban ment a disznóihoz. Egy ideig eléggé felületes kapcsolatot tartott fenn hengerével, reggelente, ébredés után tisztelettel köszöntötte, de mivel sosem kapott választ, idővel lemondott az udvariasságnak eme megnyilatkozásáról. Maradt a néma tisztelet, melybe jó adag elutasítás is vegyült.

Távolságtartását megérthetjük, megbocsáthatjuk, ha számításba vesszük, hogy nem igazán tudott mit kezdeni a talált holmival, mert arra nem gondolhatott, hogy motorizálja tevékenységét. A disznóörzés nem volt alkalmas erre, különben is az öreg kanász annyira távol született és élt az iparosodott világtól, hogy még eme csoda folytán birtokába került henger sem tudta meggyőzni arról, hogy egyáltalán létezik efféle világ.

A nagy ritkán arra járó kanászismerősök sem tudták, mire vélni a hengert, nem fedezték fel benne a szerencse isten-

anyjának kacsintgató kedvét. Tartottak tőle, mint általában minden ismeretlentől, ezért inkább elkerülték.

Az öreg kanász a sarkat, amelyben a henger állt, csak a legnagyobb óvatossággal takarította ki, hogy meg ne zavarja kimérten álldogáló hengerét. Egyik alkalommal mégis hozzáérttek kemény, bütykös ujjai annak sima felületéhez. Az öreg meglepetten rántotta vissza a kezét, de mivel jólesett az érintés, nemsokára megismételte. Aztán még egyszer. Élvezte, hogy tökéletesen egyenletes, síkos. Ilyent korábban még nem tapasztalt. Tenyere csakúgy siklott rajta végig. A tapintásnak eme új dimenziója egészen ámulatba ejtette. Másnap, harmadnap, negyednap megint csak ott kötött ki a sarokban, az ő sima csodájánál. Valósággal megbabonázta, rabul ejtette. Az is megesett, hogy később engedte ki a disznóit, mert reggel belefeledkezett a simogatásba. Kezdetben csak ujjjaival ért hozzá, később az ölébe vette, hogy ne csak a simaságát érezze, hanem kerekded jellegét is.

Néhány hét múlva már csodálta hengerét, és kezdett meggyőződésévé válni, hogy az istenek küldték neki. Csak egyvalamit nem értett: hogyhogyan olyan megadóan túri sorsát abban a sarokban? Ébredés után mindig átfirtatta a lakás többi zugát, hátha átköltözött az éj leple alatt egy

másik helyre, s csak utána fordította tekintetét a régi sarok felé, s állapította meg elégedetten, hogy még ott van.

Kedélye megváltozott, vidámabb lett, naphosszat fütyörészett. A hosszas egyedüllét során ráarakódott mogorvaság lassan-

ben sem volt ez másként. Az idő múlásával a hengert ugyanis kezdte utolérni végzete. Az öreg legnagyobb bánatára vastag, katonás szigorúságú rozsdaréteg kezdte belepni. Levakarhatatlanul. Pusztítóan. Felülte egyre durvábbá, érdekesebbé

getésével. Csüggedten nézte, ahogy napról napra mind jobban megvarasodik, eltorzul isteni ajándéka. Szomorúsága a disznókra is átragadt, elvesztették étvágyukat.

Egy reggel, miután úgy gondolta, hogy már eleget szenvedett az

Luther tételei, 2

ként lepatogzott róla. Kanászuk vidámságát látva a disznók is jobban ettek.

Jól mondják azonban, hogy az emberi boldogság törékeny, valami mindig útjába áll. Az öreg kanász boldogsága eset-

vált, alkalmatlanná a gyengéd simogatásra. Ha az öreg hozzáért, a rozsdá utálatosan sercegő hangot adott, és még a kezét is fölsértette. Vége a simaságnak!

Az öreg kanász szomorúan, de fölhagyott a henger dédel-

ő valamikori sima csodája, odaállt eléje, dühösen belerúgott, s megkérdezte:

– Mi van, meggebedtél?

A henger nem válaszolt, erre az öreg lerogyott a földre, és hangosan sírva fakadt.

tárca

KIJÁRAT A FELSŐ UTCÁRA

Egyik nap bementem a község házára megtudakolni, hogy van-e, vagy lehet-e hátsó kijáratom a telkem végében a felső utcára. Ugyanis az oldalsó szomszédom, azt mondván, hogy joga van hozzá, egyszerűen lezárta a harminc méter széles, félhektáros kertem végét egy kétméteres földszárral. Kicsit furcsának tűnt ez a lezárás már akkor, amikor megvettem a portámat, de mivel volt egy alsó kijáratom is, nem akartam összeveszni a szomszédommal. Most viszont, hogy a vírus miatt ennyi időnk lett, gondoltam, megérdeklődöm, mi az igazság. A hivatalban azt a választ kaptam, hogy menjek a megyei földhivatalhoz, kérjem ki a rajzokat. Ezek után gyorsan beugrottam a hivattal szembe-ni boltba, s mire hazaértem, már az egész falu tudta, hogy milyen dologban érdeklődtem.

Ezt a villámgyors hírközlést csakis valami emberfeletti tudás birtokában lehet művelni, mert gyorsabbnak tűnt a fénysebességnél is. Ahogy hazaértem, a szomszédék nekem estek, hogy miért akarok kijáratot az utcára,

biztosan el akarom adni a telket. Panaszolták, hogy ha véletlenül valaki „olyan” veszi meg, akkor ők belepusztulnak. Vigasztaltam őket, hogy „olyannak” nem adom, mert nem akarom, hogy belepusztuljanak. A családfő csak keserűen tekergette a nyakát, forgatta a fejét, majd hosszú

és veretes átkot mondott, hogy majdnem felemelkedtem a talajról. Azt kívánta, hogy bár ne is lenne ez a föld. Ilyenkor nehéz állni a sarat, főleg, ha az embert egyedül kapják el a csoportosan megjelent és összezárt családok.

Látva, hogy mégsem szaladok el, a férfi érzélgőre vette a fi-

gurát. Sírva fakadt, és könnyeit morzsolgatva tudtomra adta, hogy az ősei vették azt a telket még 1950-ben, és a szememre hányta, hogy én mint betolakodó, aki nem ismeri annak az értékét, el akarom adni.

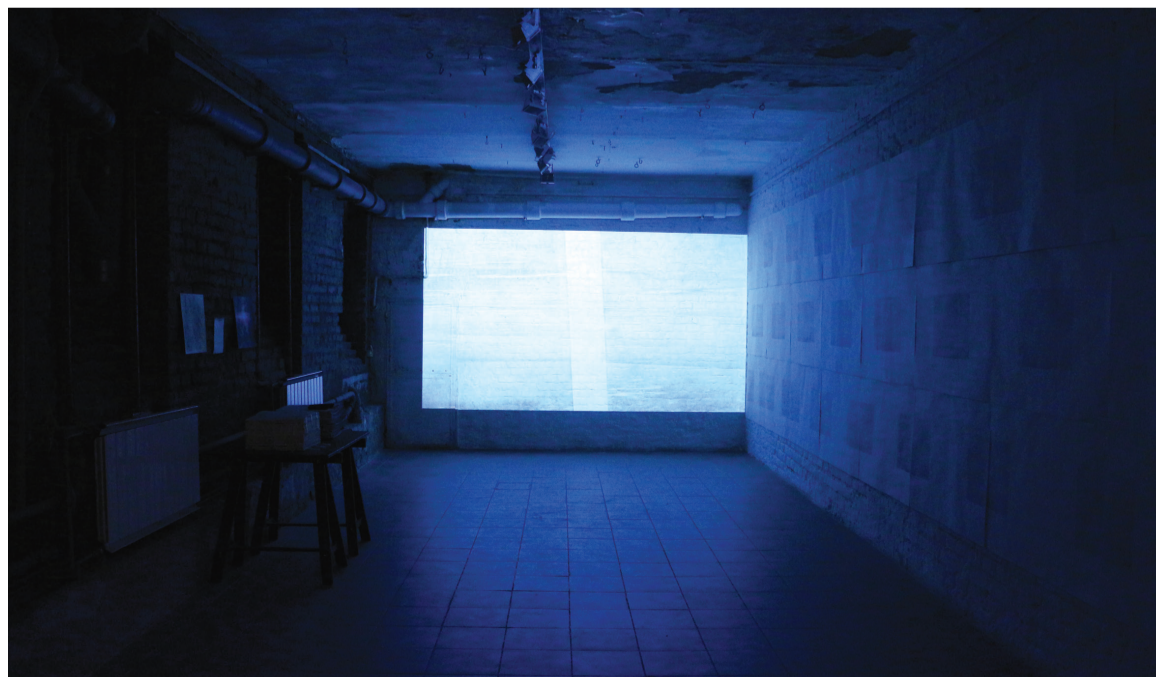
Nem tudtam válaszolni és elmondani, hogy nekem nem volt

lehetőségem örökölni, mert nekem, a valamikori jómódú háromszéki család sarjának, semmit sem adtak vissza. A saját pénzből kellett vásárolnom szülőföldemen házat és földet. Tehát nem vagyok azért annyira idegen ezen a tájon.

Hallgattam hát, mint egy gyereket, a meglett férfit, amint hol sír, hol kiabál, majd átkozódik, teljesen kétségbeesve. Csodálkoztam, hogy egy ilyen nagy tudású nép, amely képes ilyen rapid hírközlést lebonyolítani, ennyire gyámoltalanná válik, ha a talajról van szó. Aztán rájöttem, a föld felénk nagy érték, megér minden színészi eszköztárt.

Szeretném támogatni drága székely testvéreimet a föld őrzésében, mert az maga a megtartó erő. Ezért megígértem, hogy csúnyább jövevénynek, mint én, nem fogom eladni.

Cserébe csak azt kértem, árulja el nekem ennek a fénysebességgel működő távközlési módszernek a lényegét. Ha ezt a tudást az összmagyarság rendelkezésére bocsájtanánk, miénk lenne a huszonegyedik század.

Kiállítás, 5

KIRAJZÁS GIDÓFALVÁRÓL: A KOLCZA-TANYA

G. Szabó Ferenc

Sepsiszéken Szépmezőnek nevezik az Olt és a Feketeügy közötti sík területet. E hatalmas, több mint ötszáz hektáros székely birtok a századok során termékeny mezőgazdasági területté alakult át, amelyen magányos tanya sokasága volt található. A szépmezői tanyarendszert a kommunizmus tette semmivé, a földeket államosították, a legtöbb épületet lebontották. Ám történetük, mint a Kolcza-tanyaé is, megmaradt.

A tanya a 19. században alakult ki, sepsiszentgyörgyi, rétyi, komollói, laborfalvi, angyalosi, gidófalvi emberek teremtették itt kitartó kemény munkával életet maguknak és családjaik számára. Ilyen volt a Nájmon-tanya, Nyúl-tanya, Rájmes-tanya, Depner-tanya, Rednik-tanya, Gergely-tanya vagy a Kolcza-tanya. Ez utóbbit Kolcza Sándor, a múlt századi Gidófalva egyik legjobb földbirtokosa hozta létre.

Az 1959-ben meghalt Kolcza Sándor 1868. március 15-én született Gidófalván. Édesapja, Kolcza Dávid (1837–1915) volt, édesanyja Kolcza Mária, sz. Jancsó (1843–1932). Testvére, Károly, korán, 4 éves korában halt el. A Gidófalvi Református Egyház Családkönyvéből megtudjuk, 1881. május 29-én konfirmált, 1897-ben házasodott, első felesége neve nem ismert.

Klára néni emlékezik

Alább a gidófalvi Ungvári (sz. Molnár) Klára emlékeit közöljük Kolcza Sándorról, a családjáról és a tanyájáról. Kolcza Sándor első

Kolcza Sándor második felesége, Vaska Irma, aki „betyár asszony” volt

feleségét a katonasága után hozta ide. Tipikus úrinő volt. Mint gyermekeket, minket nagyon szeretett. Gyermeük nem született. Az biztos, hogy nagyon gazdag családból származhatott. Akkorjában nagy híre volt annak, hogy Kolcza Sándor felesége annyi porcelánedényt hozott magával, hogy teríteni lehetett volna 400 személy részére.

Kolcza Sándor második feleségét Vaska Irmának hívták. Négy gyerekük született: Kolcza Károly, Kolcza Sárika, Kolcza Piroska és Kolcza Lenke. Piroska és Lenke ikrek voltak. De ők már nem élnek.

A Kolcza-tanya hatvan holdon terült el. Angyalos felé, az Akóját

elnevezésű mezőrészsel szemben helyezkedett el, a Sárgásban, és közelebb esett Angyaloshoz, mint Gidófalvához. Ez azzal is magyarázható, hogy ezelőtt a nagyobb gidófalvi gazdák inkább a falutól távolabb eső földeket vásárolták fel, mivel azok sokkal olcsóbbak voltak, mint a faluhoz közeleiek.

Kolcza Sándor eredetileg Gidófalván lakott, azon a helyen, ahol napjainkban Albert József lakik. Édesapámtól tudom, hogy amikor a tanyát felépítették, csak azután költöztek innen oda.

Sokat jártunk az itteni gyerekekkel a tanyaúra játszani. A tanya árokkal volt körbevéve, és sok meggy- és cseresznyefa volt ültetve köréje. Rengeteg cseresznyét ettünk ott gyermekként. Nagyon sok háziállatra is emlékszem: lovakra, ökrökre, disznókra, tehenekre, a majorságról nem is beszélve.

Kolcza Sándor szókimondó, magas, szigorú, de szép arcú ember volt. Emlékszem, hogy miniket, gyerekeket, amikor meglátott, hogy ott vagyunk a cseresznyésben, mindig figyelmeztetett, hogy nagyon vigyázzunk a gyümölcsfák ágaira, mert ha letörjük, jövőben kevesebbet ehetünk.

A faluban sokat beszéltek a Kolcza-tanyai multságokról. Fenn is marad sokáig Kolcza Sándor egyik kijelentése, ami mindig elhangzott az ilyen esemény után: – Ettetek, ittatok eleget, jól laktatok, s most mehettek haza!

Kolcza Sándor jó barátságban volt a gidófalvi Orbán Károssal. Sokszor volt nálunk családi összejövetelen.

Az államosításkor a Kolcza-családnak el kellett hagynia a tanyát, kuláknak nyilvánították és üldözték őket. Visszatértek Gidófalvára, és a Miskolczy-kúriába költöztek be. Több mint egy évet laktak ott.

A tanya épületeibe helybeli családokat költöztettek be. A tanya vaskapuját felhozták ide, Gidófalvára, a Vajna-féle birtokra, amit ugyanúgy, mint a Kolcza-tanyát, a kommunisták elkoboztak.

Kolcza Sándor és családja 1950 körül Sepsiszentgyörgyre költözött, az akkori Szemerjára.

A mintagazda

Az 1800-as évek legvégén a magyar állam előnyös áron tenyész-

A Kolcza-tanya. A csíkszentdomokosi Sámuel Szilárd László rajza

állatokkal, mezőgazdasági gépekkel, vetőmagokkal segítette a székely gazdaságokat. A falvakon megalakultak a gazdakörök, amelyek keretében gyakran tartottak mezőgazdasági előadásokat, növénytermesztési és állattenyésztési ismereteket adtak át.

Kísérleti állomásokat létesítettek, az éghajlatnak megfelelő, kipróbált magvakat biztosítottak. Kitenyésztették a magyar tarka marhát, mely kitűnő eredményeket hozott hús- és tejhozam terén.

A kitűnő mintagazda, Kolcza Sándor egyike volt azoknak, akik mezőgazdasági előadásokat tartottak a környező falvakban. 1901. július 8-án a Székely Nemzet hasábjain a *Szépmező tagosításáról* cikkeztek. Ebben a kor „három nyomása”, az elmaradott vetésforgó ellen lép fel ma is megszívlelendő érvekkel:

„A legtöbb gazda a tagosítás után is megmaradt a régi, a földet zsaroló, rabló gazdálkodás, a hármass nyomás mellett, s aztán panaszkodik, hogy nem jövedelmez a gazdaság, reá kell fizetnie, amióta tagosították. Nem számol azzal, hogy a birtoknak egyharmad része ott hever mint fekete ugar, s mit még sertésekkel vagy juhokkal sem lehet legalább némileg értékesíteni, mint régen, hol a birtok fekvése, hol pedig kicsinysege miatt. Azaz egyharmadrész így nem jövedelmet eredményez, de kiadást és sok fáradságot okoz.

Hiszen tudvalevő dolog, hogy legalább három szántást kell adni annak a földnek s legalább a felének trágyát, ami pedig munkaidőbe és pénzbe kerül. Azon a földön aztán a jövő évben terem buza, vagy rozs, ami ha jól is sikerül (pedig tíz évben egyszer szokott sikerülni), ugyan mi esik abból a termésből, mely két évet vett igénybe egy-egy évre?”

Id. Kolcza István, az unoka emlékei

Kolcza István vagyok, 1958. június 8-án születtem, Kolcza Károlynak a második szülött fia vagyok. Anyám, Burján Veronika Csíkszeredában született. Van még egy fiútestvérem, akit Károlynak hívnak, és Kisbaconban lakik.

Édesapám későre nősült, amikor én születtem, 45 éves volt. Nehéz gyermekkorom volt, albérlésben laktunk Sepsiszentgyörgyön, édesapám mint ács dolgozott az építőtelepen, s mivel kuláknak volt nyilvánítva, üldözték és figyelték.

Édesapám ritkán beszélt a Kolcza-tanyáról, félt attól, hogy nehogy beárulja valaki a szekuritáté embereinek, mert akkoriban ilyenről beszélni államellenességnek számított. A kutyáiról, a lovaikról emlékezett meg nagy előszeretettel. Mesélte, hogy a tanya sok gyümölcsfával volt beültetve, az egész tanya négyhektáros területen feküdt. Volt egy kút is, ami harminc méterre volt leásva, s amit, amikor a tanya a gidófalvi kollektív gazdaság tulajdonába került, az elpusztult állatok tetemével töltötték meg az új gazdák. Ugyancsak ők a tanya épületeit lebontották, s annak anyagából házakat építettek. A vaskaput, ami a tanyán volt, az akkori gidófalvi kollektív irodái helyiségeinek a területén állították fel, a Vajna birtokon, ahol a mai napig is ott látható.

A tanyai birtokból csak tíz hektárt kaptunk vissza, a többi, sajnos, a mai napig sem. Igaz, kaptunk három tehenet, abból a sokból, amit akkor csak úgy, egyszerűen elvettek. Volt a tanyán egy sereg juh is, azt is elvették, soha nem adták vissza. Egyéves lehettem, amikor nagyapám, Kolcza Sándor meghalt. Édesapám elbeszéléséből tudom, hogy el kellett hagynia a tanyát, és Sepsiszeremjára került, Lenke leányánál lakott, a mai József Attila utcai magánházban. Ott is nagy gazdaság volt, nagy ház, csűr, melléképületek, minden.

Nagyanyámmal együtt a szemerjai református temetőben van elhantolva. Édesapámtól tudom, hogy nagyanyám „betyár” asszony

volt. Egyszer, amikor cséplési időszak volt, befogta a lovat a szekérbe, felült a ló hátára, a revolvert egy szíjjal felerősítette derekára, és Brassóig ment kenderkötőt szerezni, mert azt csak ott lehetett kapni akkoriban.

A Kolcza-tanyát 12 kutya őrizte. Volt egy Géza nevű szolga, s egyszer a farkas bement a tanyaúra. Fényes nappal történt mindez, s a kutyák annyira aludtak, hogy nem vették észre, hogy a farkas a tanyaán garázdálkodik. Dühében a kutyákat az ostorral megverte.

Ennek a Gézának az volt a természete, hogy ha valamiért megharagudott, fogta magát és elment a tanyaúrról. Aztán két nap múlva újra visszament. Egyszer apám elküldte vele a kepe a gidófalvi papnak azzal a tanáccsal, hogy ha nem veszi el a pap a kepe, s azt mondja, hogy több kell, akkor menjen el a kocsmába, és igya, zenéltesse el.

A pap nem vette el a kepe, mert többet akart. Géza pedig elment a kocsmába, és két napig a kepepenzt elitta.

Kolcza Sándor, a tanya alapítója

A kutyák nagy részét aztán az új tanyalakók megmérgezték, mert azok sem tudták elfogadni azokat gazdájuknak.

Visszaemlékszem még egy érdekes történetre, talán négyéves lehettem, amikor egy este Sepsiszentgyörgyön, a Lázár Mihály utcai házban és annak kicsi szobájában, ahol bérben laktunk, édesapám azt mondta, hogy kutyaugatást hall. Kimentünk a kapuba, s hát valóban egy nagy termetű, de nagyon sovány kutyát láttam ott. Édesapámnak könnyes lett a szeme, a kutya nyakát átölelte, s egy darabig ismételtette, hogy a Vitéz őt megtalálta, s hogy a Vitéz hazajött.

Ma sem tudom megmagyarázni, hogy Vitéz hogyan talált ránk annyi év után, de arra már emlékszem, hogy már másnap nagy gond volt az etetése, hisz mi is nagy szegénységben éltünk akkoriban...

A BETŪVETÉS KATASZTRÓFÁI (DIKTÁTOROK AZ ÍRÓGÉP ELŐTT)

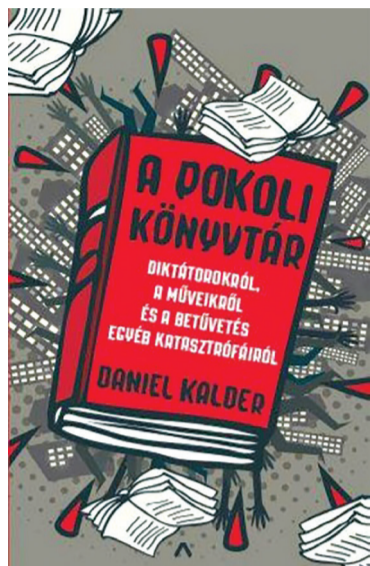
Péter Beáta

„Nyiladoz a rózsabimbó / Kék az ibolya már / Lágyan
fújdogál a szellő / A mező csupa lilomszál.” Ki gondolná,
hogy az idézett sorok Sztálin tollából származnak? 2018-
ban jelent meg Daniel Kalder *A pokoli könyvtár* című
könyve, amely az alcím szerint diktátorokról, a műveikről
és a betűvetés egyéb katasztrófáiról szól.

A skót származású szerző 1997-
ben Moszkvába költözött, és
mintegy tíz éven keresztül a volt
Szovjetunió területén élt és dol-
gozott. Újságíróként több felüle-
ten publikált, vezetett műsort a
BBC Rádióban is. Ma Texasban
él. *A pokoli könyvtárban* a „va-
laha keletkezett legrosszabb mű-
vekről lesz szó, ennek megfele-
lően már a kutatómunka is kész
kínzenvedés volt”, írja a könyv
előszavában.

Manapság, amikor több címet
jelentetnek meg a kiadók, mint
valaha, talán nehéz elképzelni,
hogy volt idő, amikor egyes or-
szágokban csak néhány könyv
jött ki egy év alatt. De azok aztán
többszázszáz példányszámban,
és minden egyes háztartásban
ott voltak, hogy a nép egyszerű
fia a napi robot után elmélyül-
hessen a helyes ideológiában.

Hogyan tud fertőzni az írás,
a szavak, a gondolatok? Daniel
Kalder a diktatori lélek felfejt-
sére vállalkozik könyvében, és

felsorakoztatja azokat a rémura-
kat, akik a saját gondolataik fon-
toságába vetett hittel, az írott
szó hatalmának tudatában kiált-
ványokat, regényeket, verseket,
emlékiratokat, átírt történelem-
könyveket, a szerző szerint agy-
zsiszbasztó badarságok tömkele-
gét, a totalitarizmus dögunalmát

kényszerítették rá a szó szerint
rabul ejtett közönségre.

Kezdi ezt a diktátorirodalom
atyjával, Leninnel, akit tipikus
fotelforradalmárnak nevez. Szól
Sztálin írói ambícióiról, aki-
nek *A Szovjetunió Kommunista
(bolsevik) Pártjának története
– Rövid tanfolyam* című könyve
„publikálását elragadtatott lel-
kesedés övezte, a könyv ország-
szerte irodai és gyári beszélge-
tések tárgya lett”, és amelyet az
első 1938-as kiadásától számítva
1955-ig több mint 42 millió pél-
dányban nyomtattak. Szól Hitler
Mein Kampf-járól, Mao Ce-tung-
nak a több mint egymilliárd pél-
dányszámban kiadott *A vörös
könyvecskéje* keletkezéséről vagy
Kadhafi *A zöld könyv* „remekmű-
véről”. Azt is felvillantja, hogy bi-
zony szerelmes regények, versek
is születtek azon szerzők tollából,
akik gyakorló tömeggyilkosok
voltak. Kitér Mussolini *A bíboros
szeretője* című regényére, Szad-
dám Huszein történelmi roman-
tikus regényeire, és Kim Dzsongil
metafikcióira is.

És miközben bemutatja és
elemzi e „nagyszerű” műveket,
kirajzolódik előttünk a husza-
dik század történelme, azok az
összefüggések, ahogyan azt a

történelemkönyvekben sem ta-
láljuk meg. Teszi mindezt tárgy-
lagosan, de remek humorral.

Hogy hogyan gondolkodott a
nép, azok a milliók, akikre rá-
kényszerítették, hogy betéve
tudják minden egyes sorát ezek-
nek a könyveknek? Íme:

„Van egy vicc az 1930-as
évekből a sztahanovistákról,
az állam által felmagasztalt,
de kollégáik körében az irreális
elvárásokat illető munkájuk mi-
att sokszor megvetett túlteljesí-
tők díjkiosztó ünnepségéről. A
mezőgazdasági termelőszövet-
kezetben tartott ünnepségen a
sztahanovista fejőnök ajándékot

kapnak, az egyik egy rádiót, a
másik egy gramfont, a harma-
dik egy biciklit. A negyedik nő,
a legjobb sertésgondozó szeretett
elvtársuk, Sztálin összes művét
kapja meg. Mély csend ereszke-
dik az összegyűltekre, mire há-
tul valaki hangosan megjegyzi:
pont ezt érdemli a ribanc!”

Csakhogy Sztálin műveinek
őszinte minősítése általában
nem a hosszú élet záloga volt –
jegyz meg a szerző. Igaz, tudtuk
ezt nélküle is.

Daniel Kalder: *A pokoli könyvtár*.
Fordította Bottka Sándor Má-
tyás. Athenaeum Kiadó, 2018

Dante, 3

paródia

Varga Melinda
semmivel határos

csend illata
könyököl rá a délutánra,
sétál a faluban, majd
fel-alá a lakásban,
nagyot szippant
a levendula-alkonyból,
megtelik némasággal a konyha.
gömbölyödik a sötét,
távol, a kertek alatt
csaholó kutyák,
ez az este
a semmivel határos.

Demeter Arnold
hancsikja nuku

Kussnak smakkja,
rajta piszmozól a naptóte.
tekereg a községben, osztán
sertepertél a házban.
jót szimmant
a keskeny nyelvű-esteliből,
színig nesztelen a sparhel.
kerekedik a homály,
ahajt, a deszkák töviben
morgó pulik,
immá ennek a szentületnek
hancsikja nuku.

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Bálint Tamás (1985, Székelyudvarhely) költő, közgazdász
Böloni Domokos (1946, Dányán) író, szerkesztő
Böszörményi Zoltán (1951, Arad) költő, író, szerkesztő
Demeter Arnold (1998, Csíkszentkirály) költő
Farkas Wellmann Endre (1975, Marosvásárhely) költő, szerkesztő
Farkas Wellmann Éva (1979, Marosvásárhely) költő, szerkesztő, kritikus
Ferencz-Nagy Zoltán (2001, Brassó) költő
Gál János (1999, Budapest) költő, zenész
Gere Nóra (1995, Csíkszereda) költő
G. Szabó Ferenc (1968, Sepsiszentgyörgy) költő, író
György Attila (1971, Csíkszereda) író, újságíró, szerkesztő
Ilyés Krisztinka (1999, Keszthely) költő
Károly Dorina (1996, Körmend) költő, író
Kertész Dávid (1993, Tiszaásvány) író, költő
Kozma Attila (1977, Kovászna) színész, humorista
Miklósi Szabó István (1977, Sepsiszentgyörgy) író
Molnár Vilmos (1962, Csíkszereda) író, költő, szerkesztő
Orbán János Dénes (1973, Brassó) költő, író, drámaíró
Péter Beáta (1982, Csíkszereda) író, teatrológus, újságíró
Pozsony Ferenc (1955, Zabola) néprajzkutató
Sántha Attila (1968, Kézdivásárhely) költő, író, irodalomtörténész
Sárosi Csaba (1951, Szászrégen) grafikus
Szabados Attila (1999, Kisvárd) költő
Szakács István Péter (1957, Székelyudvarhely) tanár, író, publi-
cista, irodalomtörténész
Varga Melinda (1984, Gyergyószentmiklós) költő, szerkesztő
Zorkóczy Zenóbia (1971, Székelyudvarhely) színművész
Zsidó Ferenc (1976, Székelyudvarhely) író, szerkesztő, műfordító,
néprajzkutató

Lapszámunkat **Ferencz Zoltán** (1980, Gyergyószentmiklós) grafi-
kus, képzőművész alkotásaival illusztráltuk.

Kiállítás, 2

TIZENKÉT KÖTETES MONDAKATALÓGUS

Sántha Attila

2018-ban jelent meg Magyar Zoltán *A magyar történeti mondák katalógusa* című, 12 kötetes műve, mely korunk egyik legnagyobb szellemi teljesítménye. A szerző nem kevesebb mint 120 ezer szöveget olvasott el, osztályozta, rendszerezte a bennük levő motívumokat, s ez alapján írta meg művét.

A mű segédeszközként van elképzelve a néprajzosok, történészek számára, akiknek ezután nem kell mindig az elején kezdeniük egy-egy téma feldolgozását. Mostantól senki nem mondhatja, azért nem születnek nagy szintetizáló művek, mert alaputatást kell végeznie – íme, itt van a korpusz feldolgozva, rendszerezve, az újabb gyűjtések pedig aligha hoznak eget rengető újdonságokat, inkább csak árnyalják a már kialakult képet.

A kötet sorozat személyek, témák, motívumok szerint osztályozza a mondákat, majd a XI. kötetben elemzi ezeket rendszerét és tagolódását. Nimródtól (Hunor és Magor apjától) kezdve a 19. és 20. század kiemelkedő alakjaiig mindenki benne van, aki a magyar mondavilágba bekerült.

Csaba királyfi a Balkánon

Magyar Zoltán összegyűjti azokat a történeteket is, amelyek a magyar folklórban élnek a szomszédos népek mitikus alakjairól. Például a II. A kötet G 91–110. fe-

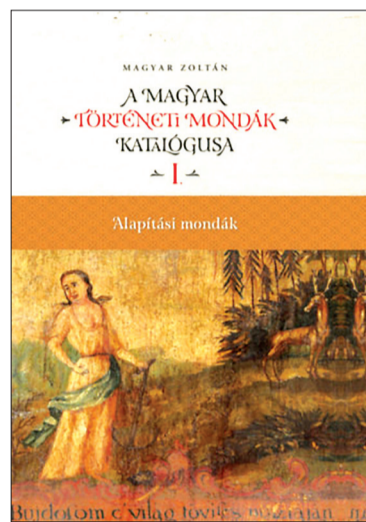
jezetének hőse Králjevics Márkó (Márkó király) 14. századi szerb király, aki a törökök elleni harcai során lett délszláv nemzeti hős. A vajdasági magyarok között gyűjtött szövegek bizonyára a délszláv kutatóknak is érdekesek lehetnek.

Ugyanígy regisztrálja azokat a történeteket, amelyek a környező népek mondavilágában élnek magyar hősökkel kapcsolatban. Igaz, a szemlézendő anyag óriási, no meg a szerző sem ismerhet mindent más nemzetek folklórából, emiatt óhatatlanul maradtak ki egyes mondák, sőt teljes mondai hősök (lesz tehát mit dolgozni a további pótköteteken).

Az alábbiakban egy ilyen, a délszláv folklórban nagy szerepet játszó magyar (székely) hősről szövegek annak a reményében, hogy sikerül ezt is kibontania Magyar Zoltának az elkövetkezőkben.

A már említett, 14. századi Králjevics Márkó mellett tűnik fel egy Szekula fiúcska (Szekula Detence) vagy Szekula bán (Banovics Szekula) nevű hős, akinek neve minden kétséget kizáróan a

székely népnévvel van kapcsolatban. Ez a Szekula az, aki megöli Korun Aramiját, Králjevics Márkó ellenségét. Szekula fiúcskát általában Hunyadi János unokaöccsének, Székely Jánosnak tartják,¹ ám egy közelebbi vizsgálat során kiderül, hogy ő egy időtlen hős: feltűnik Králjevics Márkó, majd az ötven évvel

későbbi Hunyadi János, majd Zrínyi Miklós (16. század közepe) oldalán is.²

Szekula fiúcska jellemzői több mint érdekesek számunkra: ő egy égi harcos, aki repülő kígyó (sárkány) képét veszi fel.³ Egyben *zduhacs* is, azaz olyan

sárkányember, hős, aki természetfölötti erővel rendelkezik, hogy megvédje országát, népét a természeti katasztrófák ellen, s aki álmában képes elhagyni a testét. A *zduhacs* a magyar táltos délszláv megfelelője.⁴

És akkor próbáljuk mindezt a mi népi hősünkre, Csaba királyfira vonatkoztatni:

- Szekula fiúcska ugyanúgy fiatal, mint a mi Csaba királyfiunk
- Szekula fiúcska időtlen, több korban is megjelenik, Csaba királyfi nemzedékekkel később visszajön a szorongatott székelyek megsegítésére

• Csaba királyfi bemegy Görögországba, azaz a Balkánra, és ott is ragad. „Akkor gyere vissza, mikor Csaba Görögországból”, (azaz soha), mondják a székelyek a 13. században. Szekula fiúcska egy délszláv nemzeti hős, aki viszont nemzetiségére székely (mint ahogy a Hunyadi Jánoshoz kapcsolódó mondaköréből kiderül)

- Szekula fiúcska táltos, elhagyja a testét, ugyanúgy, mint a mi Szent László királyunk, ki a tatárok Moldvából való 1345-ös kiűzése során eltűnik a nagyváradi koporsójából, és a székelyek hadait vezeti. Szent László a keresztény Csaba királyfi, aki népe megmentésére siet.

A fentiekből a napnál világosabban látszik, hogy nem Hunyadi János eléggé obskúrus unokaöccséhez, Székely Jánoshoz kötődik e mondakör, hanem a székelyek Csaba királyfiájához.

Még ha néha ki is kell egészíteni újabb adatokkal (mint a fentiekből kiderült), Magyar Zoltán monumentális, 12 kötetes katalógusa nagyban segít, hogy szétszórt adatainkat rendszerbe tudjuk helyezni. Alighanem hosszú-hosszú időre ez lesz a néprajzosok, mondakutatók bibliája.

Magyar Zoltán: A magyar történeti mondák katalógusa I-XI. Kairosz Kiadó, Budapest, 2018

¹ Tanya Popovic: *Prince Marko: The Hero of South Slavic Epics*. Syracuse University Press, 1988, 27-28.

² Bajza József: *A szigetvári hős a horvát népepikában*. Irodalomtörténeti Közlemények 1937. 47. évf. 1. füzet, 16.

³ Maja Bošković-Stulli: *Balladic Forms of the Bugarska and Epic Songs*. *Oral Tradition*, 6 (1991)/2-3, 225-238.

⁴ Róheim Géza: *Magyar néphit és népszokások*. Budapest, 1925, 21-25.

ott voltunk

GYERMEKKORTÓL A GYERMEK ÉRKEZÉSÉIG, ÉS TOVÁBB

Péter Beáta

– Halász Péter legújabb könyvét mutatták be –

Az első csóktól az első gyermekig – Párvalasztás, házasság, gyermek a moldvai magyaroknál címmel jelent meg Halász Péter néprajzkutató legújabb könyve a Tortoma Kiadónál. A 450 oldalas monográfiát a Csíkszeredai Kájoni János Megyei Könyvtárban mutatták be a magyar kultúra napján.

Amikor elkészült a könyv kéziratával, többen is megkérdezték tőle, hány esztendő alatt gyűjtötte össze az anyagát – magyarázta Halász Péter, aki, noha személyesen nem tudott jelen lenni, videóüzenetben köszöntötte a bemutatón jelen lévőköt:

– Minden nagyképűség nélkül, nyugodt lelkiismerettel válaszolhattam, hogy több mint ötven esztendő munkája fekszik benne, hiszen az 1966-ban történt első moldvai látogatásom óta figyelem, gyűjtöm és igyekszem megérteni ennek a hagyományos műveltségű, oly fontos hagyományörző és -hordozó népcsoportunknak számunkra már részben elfeledett, vagy csak a népelet útjával foglalkozó könyvekből ismert világát – mondta.

A könyv foglalkozik a gyermekkor játékos ismerkedésével, majd az udvarlással/párvalasztással, a Moldvában hagyományosan me-

nyegzőnek, újabban nuntának nevezett lakodalommal (annak racionális és rituális mozzanataival, érzelmi, társadalmi, vallási, jogi vonatkozásaival), költészeti, erotikus és gazdasági összefüggéseivel, valamint hiedelemvilágával. Majd következik a gyermek foganása, születése, aztán nevelése, közösségbe illeszkedése.

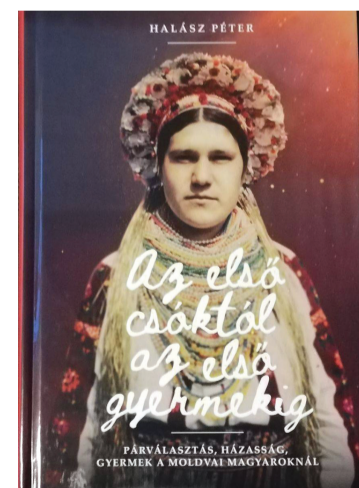
– Nem foglalkoztam a könyvben olyan hiábavalóságokkal, hogy bizonygassam a moldvai csángók magyarságát, magyar eredetét, vagy cáfolgassam az ezzel kapcsolatos, tudatlanságból vagy rosszindulatból fakadó téveszméket, hiszen, aki nem akarja, az nem is fogja elfogadni az igazságot. Pedig az igazság mindig nyereség, akármilyen nehéz is alkalmazkodni hozzá. De nem mulasztottam el sohasem, hogy rámutassak azokra a tanulságos összefüggésekre, amelyekben jól felismerhetők a Moldvában és a

Kárpát-medencében élő magyarok szokásainak, hiedelmeinek és általában egész műveltségüknek szoros összetartozása.

Másképpen elmondott történelem

A kötetet bemutató dr. Balázs Lajos néprajzkutató elmondta, Halász Péter történelmi visszpillantással kezd, amelynek tematikai egységei vezetnek az olvasót a moldvai magyarság térben és időben való megjelenésétől a mai drámai helyzetéig. „Ünnepi alkalmak, ünnepélyes cselekedetek és ünnepi érzelmek tárháza lesz tehát ez a könyv, a szegény, sőt sokszor nyomorult, istenverte, gyakran csak tengődő csángó életnek elsősorban a ritka, megismételhetetlen, szivárványos pillanatairól szól majd. Legalábbis így gondoltam, amikor hozzáfogtam. De ahogy haladtam a szöveggel,

látnom kellett, hogy a valóság megismerésével és kibontásával egyre kevesebb az ünnep, és egyre több a gond és a munka, vagyis a baj” – idézte a szerzőt Balázs Lajos. Majd feltette a kérdést: mi ez, ha nem történelem? Másképp elmondott történelem.

Balázs szerint Halász Péter nagy érdeme, hogy az említett tárgykör ürügyén elkészítette a moldvai magyar közösségekről megszólaló egyháziak, történészek, néprajzosok, tanítók, de-

mográfusok, politikusok, utazók stb. kataszterét, amivel igen jelentős segítséget nyújt mindazok számára, akik horizontálisan vagy vertikálisan kutatni akarják ennek a közösségnek elsősorban népi kultúráját és ezzel összefüggő történelmét.

– Halász Péter könyvének különleges erényét abban látom, hogy a párosodás kultúrájának egyéni és közösségi panorámáját tárja fel lenyűgöző módon: titkolt kapcsolat és nyilvánosság válása, a titokzatos tudakolozások, a beteljesedés vágya, élménye, kudarca, a mágikus és gyakorlati lépések megtétele, a titokzatos praktikák végzése. Az események, szokások, rítusok rendezése a zeneművek struktúráját juttatja eszembe. Az ok és okozati összefüggéseket kereső, rendszerező munka egy népcsoport – a moldvai magyarság – történelmi, néprajzi, demográfiai, szellemtörténeti, érzelmi, vallásos életének lenyomatát nyújtja, és egyútté tartozásunk tudatának meggyőző szintézisével gazdagítja a magyarságtudományt – összegzett dr. Balázs Lajos.

HŐSEMBER ÉS TRÖMPLI

OLTUNK ÉS VÉDÜNK

írta: Szabó Kriszta és Sárosi Máttyás
rajzolta: Sárosi Máttyás

